

MILIEURAMA

• MAANDBLAD • 8ste JAARGANG • MAART 1988 •

Landbouw
&
Milieu

• BOND BETER LEEFMILIEU •

3

I-N-H-O-U-D

EDITORIAAL	2	Rotzooi-eiland vlakbij de kust	26
Inpakafval	3	FLITSEN	27
FRONTLIJN	9	BERICHTEN	29
De boer tussen markt, macht en milieu	10	PUBLIKATIES	33
WET & PERS	15	PUZZELEN	35
Naar een interne milieu-markt	17	KALENDER & KOLOFON	36

E-D-I-T-O-R-I-A-A-L

NON AU TGV

Het is de laatste tijd wat stil geworden rond de TGV. Met de val van de regering en het moeizame formatieberaad is het ook maar normaal: de beslissing over een tracé voor de TGV is nu éénmaal geen lopende zaak, hoewel we van niets meer hoeven te verschieten na alles wat we in dit TGV-dossier al meegemaakt hebben. Minder rustig is ten Noorden van Antwerpen waar in de buurt van Kapellen, Kalmthout en Essen heel wat beroering ontstaan is nu, volgens de meest recente uitspraken van minister De Croo, de driehoek van Herentals en het zogenaamde "groene tracé" in de lade zouden verdwenen zijn. Voor de betrokken streek betekent dit immers dat het oude plan terug aktueel wordt waar voor de TGV richting Amsterdam gedacht wordt aan een Ligne à Grande Vitesse ten oosten van de eerder vernoemde gemeenten.

Het is hartversterkend te konstaten dat ook daar de anti-TGV-komitees niet in de woestijn prediken: de info-avonden en protestakties lokken vele honderden belangstellenden. Het taai mollenwerk van de milieujongens werpt blijkbaar zijn vruchten af: de bevolking is alert en laat de TGV niet zo maar over zich heengaan.

Het is ook een hele opluchting te kunnen constateren dat het verzet niet langer meer alleen van Vlaamse boerkes op klompen komt: de Nederlandse milieujongens en -meisjes zijn solidair, maar ook uit Wallonië komen positieve geluiden (enfin). Wie schetst onze aangename verrassing als we bij een uitstap in het Doornikse zowaar borden tegenkomen in de velden met daarop "Non au TGV". Wie schetst onze verbazing als we in een verslag van een debatavond in Ath kunnen constateren dat alle Waalse partijen PSC, PS, PRL, en Ecolo zich zwaar tegen een TGV in eigen bedding verklaren en pleiten voor een verbetering van het bestaande treinverkeer. Wallonie is blijkbaar niet onverdeeld pro; zoals men ons in sommige kringen wil laten geloven. Minister De Croo levert bijgevolg hand- en spandiensten aan een heilige Luikse Unie die over sociale en politieke grenzen heen de TGV naar de vurige stede wil halen.

Een merkwaardige situatie. Leven we dan toch in het land van Gol I en heet de hoofdstad dan toch echt Luik?

Dirk Van Mielkebeke

INPAKAFVAL

De navolgende tekst bereikte ons via "een gunstige wind" zodat ons noch de exakte oorsprong noch de auteur bekend zijn. De tekst bevat echter ons inziens heel interessante en relevante gegevens, zodat de redactie besliste hem toch maar af te drukken, ondanks de onbekende origine.

De rechtmatige eigenaar kan steeds contact opnemen met de verantwoordelijke uitgever.

VERPAKKING IN HUISVUIL

Aan verpakkingsmateriaal vindt men in huisvuil hoofdzakelijk terug: glas, papier, kunststof, ijzer en non-ferro. De respektievelijke gewichtsaandelen (percenten) en absolute hoeveelheden voor Vlaanderen staan samengevat in de hiernavolgende tabel:

Verpakkingsaandeel in huisvuil				
Verpakking	Verpakking		Drankverpakking	
	%	ton	%	ton
glas	7,46	104.440	3,87	54.180
kunststoffen	5,46	76.440	0,73	10.220
papier	8,78	122.920	1,07	14.980
ferro	2,47	34.580	0,19	2.660
non-ferro	0,71	9.940	0,04	560
	24,88	348.320	5,90	82.600

Bijna één kwart van het huisvuil is samengesteld uit verpakkingsmateriaal. Bijna één kwart daarvan (t.t.z. 5,90% van het huisvuil) is drankverpakking (voor Vlaanderen goed voor 82.600 Ton/jaar).

DRANKVERPAKKING IN HUISVUIL

Ongeveer 6% van het huisvuil is dus samengesteld uit drankverpakkingsmateriaal. De samenstelling van dit drankverpakkingsaandeel kan als volgt worden weergegeven:

Drankverpakking	Gewichtsperscentage in huisvuil	Ton/jaar
glas (flessen en bokaalen)	3,87	54.180
kunststof	0,73	10.220
-frisdrank (PET) : 0,29		- 4.060
-plat water (PVC) : 0,23		- 3.220
-olie en azijn (PVC) : 0,07		- 980
-melk (PE) : 0,14		- 1.960
karton (brik)	1,07	14.980
ferro en non-ferro (busjes)	0,23	3.220
	5,90	82.600 (*)

(*) eksklusief kroonkurken : 0,29% of 4060 ton

De glas- en de brikverpakking zijn twee verpakkingsmaterialen met homogene kwaliteiten, d.w.z. dat de samenstelling van holglas niet sterk zal verschillen (glas = glas) en dat de samenstelling (karton, polyethyleen en aluminium) alsmede de verhoudingen gekend zijn.

Anders is het gesteld met de kunststoffen. De kunststofflessen kunnen de volgende soorten kunststof als basismateriaal hebben: polyethyleen behorend tot de familie der polyfelen; polyvinylchloride behorend tot de familie der gehalogeneerde polymeren; polyethyleen teraftalaat. Iedere kunststofsoort heeft zodanige specifieke eigenschappen dat zij ieder als een afzonderlijk materiaal moeten worden beschouwd. In het geval van mengeling van kunststoffen kan men nog bezwaarlijk over kunststoffen praten.

De drankverpakking welke men doorgaans aanduidt als "busjes" heeft niet steeds hetzelfde materiaal als basisgrondstof. We kennen terzake twee soorten van verpakkingen die in het produktiemilieu 'bus in blik' en 'bus in aluminium' worden genoemd. Onder blik wordt verstaan: vertind staal waarbij het deksel doorgaans in aluminium is. De aluminiumcan is volledig in aluminium.

De hiernavolgende tabel geeft het aandeel van de componenten glas, kunststof, papier, Fe en non-Fe in huisvuil alsmede uit hoeveel verpakking deze respektievelijke componenten bestaan:

	aandeel in huisvuil	aandeel %	drankverpakkingsaandeel %
Glas	7,46	100	52
Kunststof	7,59	72	10
Papier	28,26	30	4
Ferro	2,92	85	7
Non-ferro	0,83	86	5

EENMALIGE EN MEERMALIGE VERPAKKINGEN

Verpakte dranken zijn verpakt in een éénmalig of meermalig systeem. Terzake is praktisch geen cijfermateriaal beschikbaar.

Een studie (1980) van het grootdistributiebedrijf GB-INNO-BM vermeldt wel enkele gegevens:

-Belgische biermarkt in 1976
verpakt in meermalig glas: 94,50%
verpakt in éénmalig glas: 5,10%
verpakt in blik: 0,40%

-Belgische limonademarkt in 1976:
verpakt in meermalig glas: 92,19%
verpakt in éénmalig glas: 1,64%
verpakt in blik: 2,56%
verpakt in PVC: 3,49%
anders verpakt: 0,17%

-Belgische watermarkt in 1976:
verpakt in meermalig glas: 66,10%
verpakt in PVC: 33,90%

De firma Tetra-Pak publiceert de volgende cijfers over de melk- en fruitsappenmarkt in ons land.

-Belgische melkmarkt in 1981:
verpakt in meermalig glas: 37% (61% in 1975)
verpakt in polyethyleenflessen: 29% (28% in 1975)
verpakt in kartonverpakking: 34% (11% in 1975)

-Belgische fruitsappenmarkt in 1981:
verpakt in glazen flessen: 47% (69% in 1978)
verpakt in kartonverpakking: 51% (26% in 1978)
verpakt in metaal: 2% (5% in 1978)

Eigen onderzoek (enquête) naar de conditioneringsnijverheid gericht heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Verbruik van drankverpakking in België in 1985		
Aard der verpakking	verbruik in miljoen liters	raming tonnage (.000 Ton)
Meermalig glas	1.828	1.370
Eénmalige systemen	1.667	200
* éénmalig glas	* 300	* 152
* busjes	* 76	* 3
* PVC	* 437	* 13
* PET	* 230	* 7
* PE	* 335	* 11
* karton	* 289	* 9

Deze cijfers duiden er op dat de drankenkonsomptie uitgedrukt in liters per jaar hoger ligt in het meermalig circuit (statiegeldregeling) dan in het éénmalig systeem. Uitgedrukt in gewicht is het verschil nog sterker uitgesproken, d.i. toe te schrijven aan het licht gewicht van de éénmalige verpakking, gemiddeld 30 gram. Dit toont meteen aan dat het 'probleem' van de éénmalige verpakking meer moet gezien worden als een visueel probleem.

Bij het visueel aspect komt onvermijdelijk het zwerfvuil ter sprake. Betreffende zwerfvuil is door ons maar één studie gekend, met name deze uitgevoerd door de 'Glass Manufacturers Federation' uit Engeland. Volgens deze enige bron is het aandeel van drankverpakking in zwerfvuil slechts 7,1%.

DE E.E.G.-RICHTLIJN

De E.E.G.-richtlijn betreffende verpakkingen

voor vloeibare levensmiddelen dateert van 27 juni 1985. Met vloeibare levensmiddelen wordt bedoeld: melk, olie, water, frisdranken, bier, wijn, vermout, gegiste dranken, likeuren en andere alcoholhoudende dranken, azijn. De richtlijn heeft als hoofddoelstelling de belasting van gebruikte verpakkingen op het milieu te verminderen en de beperking van het energie- en grondstoffenverbruik te stimuleren.

Om deze doelstellingen te bereiken dienen programma's te worden opgesteld die erop gericht zijn de hoeveelheden en/of het volume van verpakkingen van vloeibare levensmiddelen in het definitief te verwijderen huisvuil te verminderen. In deze programma's dient rekening te worden gehouden met het energieverbruik.

Maatregelen kunnen getroffen worden, hetzij via wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, hetzij via vrijwillige overeenkomsten en moeten gericht zijn op:

- voorlichting
 - opnieuw vulbare verpakkingen
 - recycling van niet opnieuw vulbare verpakking
 - technische ontwikkeling
 - aandeelhandhaving/minimaal (eenmalig/meermalig).
- De lidstaten dienen de nodige maatregelen, om aan de richtlijn te voldoen, te treffen voor 3 juli 1987 (d.i. 24 maanden na kennisgeving van de richtlijn, nl. 3 juli 1985).

De richtlijn ligt thans ter onderzoek bij de juridische dienst van de OVAM.

Glas

Voor de komponent glas is het uitgesloten een politiek te voeren uitsluitend ten behoeve van de drankverpakking. Het gewichtsaandeel van glas in huisvuil is 7,46%. Ruim meer dan de helft daarvan is drankverpakking, namelijk 3,87%. Iets minder dan de helft is voedselverpakking (3,19%) en ongeveer 5% heeft iets anders verpakt dan drank of voeding.

Ongeacht men het heeft over glas als drank- of andere verpakking, wijst zowel eigen onderzoek als gegevens van de produktie- en herwinningssektor uit dat er ongeveer 28 kg/inwoner/jaar aan glas wordt verbruikt. Ongeveer 10kg/inwoner/jaar wordt selektief ingezameld, zodoende dat er per jaar en per inwoner nog ± 18 kg glas via de traditonele huisvuilophaling verdwijnt. In absolute hoeveelheden uitgedrukt betekent dit voor Vlaanderen:

totaal verbruik: ± 160.000 ton holglas
totaal ingezameld: ± 55.000 ton holglas
totaal nog beschikbaar: ± 105.000 ton holglas.

De glasinzameling blijkt in Vlaanderen veralgemeend te zijn. Of via de brengmethode, of via huis-aan-huis-inzameling, werken praktisch alle gemeenten mee aan de glasrekuperatie. Voorgaande cijfers tonen echter wel aan dat bij een rekupe-ratiegraad van minimum 35% er terzake nog een inspanning moet worden geleverd.

De volgende voorstellen worden geformuleerd:

-naar het voorbeeld van de provincie Limburg (GOM) in onderlinge samenwerking met de gemeenten de glasinzameling realiseren;

-via de intergemeentelijke samenwerking of via FEDIS (federatie der distributiebedrijven) er voor zorgen dat de plaatsing van glascontainers bij grootwarenhuizen en winkelcentra wordt verder gezet en uitgebreid daar deze zich daar perfect toe lenen;

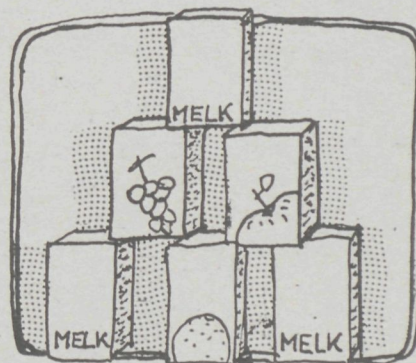
-via voorlichting en publiciteit de bevolking meer vertrouwd maken met de glasinzameling. In overleg met de overheid (OVAM, provincies, GOM, gemeenten), de glasindustrie en de glasinzamelaar kan op die manier actie worden gevoerd (naar analogie met Nederland);

-bij wijze van proef voor een bepaalde regio het meegeven van het glas met het huisvuil in de toekomst verbieden. Dit is een beslissing die wel overwogen moet worden en waarbij uiteraard de beste infrastructuur voor glasinzameling moet voorzien zijn. Dit kan tevens gerealiseerd worden in uitvoering van de artikelen 11 en 29 van het dekreet van 2 juli 1981 betreffende het beheer van afvalstoffen. Uiteraard slaat dit dan op het ganse grondgebied van Vlaanderen. De proef kan een test zijn vooraleer tot de effectieve verplichting voor gescheiden ophaling over te gaan.

De kartonnen drankverpakkingen worden aangewend in de konditionering van melk en fruitsappen. Het zijn de zogeheten brikverpakkingen, een laminaat van karton en polyethyleen. Bij fruitsappen en U.H.T.-melk is de binnenwand van de verpakking bekleed met aluminium. De zogeheten aseptische kartonverpakking (30 gram) is als volgt samengesteld: papier (77%), polyethyleen (18%) en aluminium (5%).

Producenten beweren dat slechts 0,3% van het huisvuil kartonverpakkingen zijn. OVAM-onderzoek heeft uitgewezen dat we echter te maken hebben met een aandeel van meer dan 1 gewichtsprocent, of voor Vlaanderen 15.000 ton op jaarbasis. De materiaalsamenstelling en de kontaminatie maken de grondstofrecyclage van de gebruikte verpakkingen onmogelijk: isolatiemateriaal, profielen, beschermverpakking, RDF-produktie. Deze toepassingen vinden hun oorsprong dus in zuivere produktieafvallen.

Volgens producenten zijn gebruikte kartonverpakkingen te sterk gekontamineerd, wat hen onge-

schikt maakt voor materiaalherwinning. En, nog steeds volgens de industrie, zelfs wanneer deze kartonverpakkingen selektief kunnen worden ingezameld, heeft men af te rekenen met een belangrijk bacteriologisch probleem.

Toch mag men er van uitgaan dat met deze kartonverpakkingen in de toekomst kan tegemoet gekomen worden aan de EEG-richtlijn en de recyclinggedachte in 't algemeen. De richtlijn vermeldt zeer duidelijk in haar definities dat recycling ook betekent: 'het gebruik van verpakkingen als brandstof'. Voor RDF-produktie en huisvuilverbranding met energierekuperatie is het van belang te weten dat dit huisvuilaandeel qua energetische waarde het volgende betekent:

1 ton gebruikte brikverpakkingen = 0,43 ton stookolie.

Krijgen deze verwerkingssystemen in de toekomst geen veralgemening en moeten er maatregelen t.a.v. deze verpakkingsnormen worden genomen dan blijven nog twee politieke mogelijkheden:

- verbod op de aanwending (zeer extreem)
- regeling tot handhaving van het huidige aandeel
- milieuheffing (lost niets op t.a.v. de situatie); alleen geeft het bijkomende inkomsten.

Op 13 november eerstkomend is er een vergadering gepland tussen OVAM en TETRAPAK met op de agenda de onderscheidene problemen.

Kunststoffen

Een belangrijk deel van het thermoplastische afval wordt na pletting en granulering opnieuw rechtstreeks in het fabricageproces gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij misvormde flessen in PE of in PVC. Andere productieafvalstoffen die niet direct herbruikbaar zijn worden door recuperatiebedrijven verwerkt.

De praktische toepassing van recycling van kunst-

stoffen uit huisvuil (verpakking en andere) komt moeilijk op gang omdat het afval verontreinigd is, de aanvoer niet konstant is, er te veel soorten kunststoffen zijn, en het soortelijk gewicht te klein wegens het grote volume.

In het kader van de Europese richtlijn dient te worden vermeld dat 'recycling van verpakking' per definitie ook betekent: 'het gebruik van verpakkingen als brandstof'. Dit wil zeggen dat verbranding van huisvuil en de daaraan gekoppelde energierecuperatie beantwoordt aan één van de doelstellingen van de richtlijn. Dit geldt dus ook voor de voorafgaandelijk besproken 'brikverpakkingen'.

Inzake materiaalherwinning wordt hier een overzicht gegeven van bestaande proeven:

-Belgie: selectieve inzameling van kunststofflessen via de brengmethode, met name door plaatsing van containers op het grondgebied van de regio Intradel (Luik) en op de parkings van bepaalde hypermarkten (dezelfde regio). Alle soorten kunst-

de
drankafvalberg

stofflessen voor vloeibare levensmiddelen worden daarbij ingezameld. Na de inzameling worden de flessen niet gesorteerd. Door het afzetprobleem dat zich stelt zou de actie op de helling komen te staan.

-Groot-Brittannië: in de streek van Leeds en Harrogate wordt met de brengmethode een proef verricht om PET-flessen in te zamelen. Dit experiment wordt gesteund door de British Plastic Federation. Men denkt er aan de ingezamelde PET tot textielvezels te recycleren.

-Frankrijk: glas en PVC-flessen worden in bepaalde steden in dezelfde container ingezameld. Uit ondervinding is hier gebleken dat de plastic flessen spontaan aan de oppervlakte blijven waaraan deze worden afgezogen.

-Nederland: in een paar supermarkten wordt een proef verricht met een apparaat dat de PET-fles in ontvangst neemt, dit in ruil voor enkele centen, een 'stimulans-minieme waarde ter motivering van de konsument' genoemd.

Bij al deze proeven blijven te veel problemen onopgelost. Acties die erop gericht zijn één soort kunststoffles in te zamelen beogen ook maar een gedeeltelijke recyklage.

Op 4 december 1987 gaat er een vergadering door waar de problemen eigen aan de kunststof-rekuperatie werden besproken. Aan deze vergadering namen deel vertegenwoordigers aan FCN, VIAC, LVN en OVAM. Op de agenda stonden o.m. volgende punten: de EG-richtlijn, de rekuperatie van kunststoffen uit huisvuil (evaluatie tests in het buitenland + aanloop nemen tot eigen initiatieven).

Ferro en non-ferro busjes

Zoals vermeld gaat het hier over 2 mogelijke materiaalsoorten, waarbij de marktverhouding de volgende is: 80% blik en 20% aluminium. De drankverpakkingen vormen slechts een klein aandeel van de ijzer- en non-ferro-fractie in huisvuil. Het totaal verpakkingsaandeel van beide componenten is wel aanzienlijk (gemiddeld 80%).

Het is daarom onbegonnen werk ten aanzien van de drankverpakkingen alleen actie te voeren.

Dit moet geïntegreerd gebeuren met de ferro en non-ferrofractie. Vanwege de rekuperateurs is men bereid mee te werken aan enkele proeven om ferro en non-ferro materiaal uit huisvuil te recupereren.

Er werd op 28 november 1987 met een woordvoerder van Fabrimetal (producenten) een vergadering gehouden. Op de agenda stonden volgende punten: de EG-richtlijn en de inzameling via containerparken of speciaal daartoe ontworpen apparaten (naar analogie met Zweden).

ALGEMEEN

Eenmalige verpakkingen vergroten de afvalberg, vooral in volume, waardoor ze tenslotte voornamelijk een visueel probleem vormen. Dit laatste dient vooral te worden toegeschreven aan het adres van de drankverpakkingen. Als werkelijk milieu-onvriendelijk of milieu-belastend kan in feite alleen de PVC-verpakking worden bestempeld. Ongeveer 0,7 gewichtsprocent van het huisvuil is PVC, d.w.z. ± 9800 ton/j, waarvan ± 4000 ton/j flessen voor drankverpakking (0,30%).

Wat ten aanzien van de verpakkingen, en meer bepaald van de drankverpakkingen, moet ondernomen worden moet kaderen in een globale actie ten opzichte van de materialen. Maatregelen voor de drankverpakkingen alleen kunnen alleen genomen worden op het niveau van de produktie. Daarom zal in de komende weken met de onderscheiden gesprekspartners vooral gepraat worden over:

- produktieafspraken (nieuwe verpakkingen, eenmalig, meermalig)
- sensibilisering
- afzetmarkten
- inzamelacties
- mogelijke financiële bijdragen van federaties of hun aangesloten leden.

FRONTLIJN

MEMORANDUM AAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

In een memorandum aan de Vlaamse Executieve geeft de Bond Beter Leefmilieu de wensen van de milieubeweging weer inzake natuurbehoud, milieudefensie, ruimtelijke ordening en stedenbouw.

▼ Op de eerste plaats pleit de milieubeweging voor een geïntegreerd milieubeleid, dat wil zeggen een beleid waar de kwaliteit van het leefmilieu centraal staat. Tot op heden laat die kwaliteit te wensen over.

► De luchtverontreiniging wordt nog steeds niet kordaat genoeg bestreden. De concentraties zwaveldioxide, stikstofdioxide en deeltjes zijn nog altijd hoger dan wenselijk en veroorzaken op meerdere plaatsen ernstige lokale problemen. De uitstoot van kooldioxide, verantwoordelijk voor het broeikas effect, en koolwaterstoffen, die dikwijls kankerverwekkend zijn, stijgt.

▼ Ook de zoetwaterkwaliteit laat te wensen over. Onze rivieren zijn vuil tot onaanvaardbaar smerig, wat zijn oorzaak vindt in de hoge concentraties gevaarlijke stoffen en nitraten die in het oppervlakte- en grondwater aanwezig zijn. Wat de bodem betreft springen vooral de bodemerosie en de aantasting van de kustlijnen en het duinengebied in het oog.

► Daarnaast worden de gevolgen van de zure neerslag zichtbaar: de groei van groenten wordt geremd, de kwaliteit van ecosystemen boert achteruit en ons kunstpatrimonium brokkelt af. Daar bovenop worden we gekonfronteerd met een groeiend aantal Black Points, waar de bodem zeer zwaar verontreinigd is. In de Noordzee tenslotte zijn vooral de hoge concentraties radioactiviteit verontrustend. In het kader van het natuurbehoud pleit de milieubeweging voor een integratie en coördinatie van milieu en ruimtelijk beleid, uitgaande van een natuurbehoudsvisie die op de toekomst is gericht.

▼ De bestaande natuur- en milieuwetgeving moet worden toegepast, overtredingen bestraft. Het Rijk dient de aankoop van reservaten te intensiveren, om de grote achterstand in te halen en nieuwe gebieden te beschermen. Grote landschapseenheden moeten worden beschermd door het toepassen en optimaliseren van de bestaande wettelijke mogelijkheden. Wat er van de duinen overblijft dient integraal behouden en beheerd te worden. Wat de zee betreft dienen de internationale overeenkomsten zonder meer te worden toegepast. Een intense bestrijding van de oppervlaktewatervervuiling door een doorgedreven sanering van de vervuilsbronnen is eveneens dringend.

▼ Op het vlak van de Ruimtelijke Ordening constateert de milieubeweging dat de Vlaamse Executieve een ontstellend gebrek toont aan interesse voor een ruimtelijk orderingsbeleid. Dit wordt bevestigd door de wildgroei van golfterreinen, de TGV-plannen, de aanleg van nieuwe industrie-terreinen en straks de schrapping van landbouwgronden.

► De milieubeweging eist de uitbouw van een visie op de ruimtelijke ontwikkeling, die haar weerslag vindt in een structuurplan. Dit plan moet steunen op twee principes: het behoud en herstel van de open ruimte en de versterking van de stadsvernieuwing. Het mini-dekreet van 1984 daarentegen, dat de Gewestplannen ontkracht door het verbouwen en uitbreiden van zone-vreemde gebouwen en het wijzigen van het gebruik van gebouwen, mogelijk te maken, is een smet voor het Vlaamse Landschap en moet ingetrokken worden. Ter aanvulling is een efficiënt en effectief sanctioneringsbeleid noodzakelijk. Pijlers voor zo'n beleid zijn: een gedegen controle door uitbreiding van de bevoegde diensten, snelheid door een betere samenwerking tussen de verschillende diensten, en herstel van de oorspronkelijke toestand, in plaats van het regulariseren van overtredingen. Daarnaast opteert de milieubeweging voor een sociale stadsvernieuwing, omdat de bescherming van de open ruimte slechts mogelijk is door de herwaardering van stad en dorp. De stadsvernieuwingscampagne dreigt een doekje voor het bloeden te worden omdat het budget te beperkt is (450 miljoen voor 1987). Daarnaast dient er een duidelijke keuze gemaakt voor het openbaar vervoer. De groeiende mobiliteitsbehoefte is niet te ontwijken. De oplossing van de autolobby's: verbreding en uitbreiding van de bestaande autowegen, is echter een bedreiging voor de open ruimte. De milieubeweging eist dan ook geen verdere uitbreiding van de infrastructuur die op de auto gericht is. De investeringen voor nieuwe infrastructuurwerken moeten in plaats daarvan gericht worden op de uitbreiding en verbetering van het openbaar vervoersnet en op een maximale dienstverlening voor de gebruiker. Een openbaar vervoer-belasting op de lage energieprijzen kan het autogebruik ontmoedigen en zal de middelen verschaffen voor een verbetering van het openbaar vervoer.

Peter Vanhoutte

DE BOER TUSSEN MARKT, MACHT EN MILIEU

KAMPAGNE LANDBOUW & MILIEU

EEN STAND VAN ZAKEN

Boeren die anno 1988 voor hun pensioen staan hebben in enkele decennia veel zien veranderen, en bovendien erg snel. De landbouw is in deze kontreien immers geëvolueerd van een naoorlogse puinhoop tot een vreselijk (over)productieve machine. De laatste jaren is het echter steeds duidelijker gebleken dat ook deze roos doornen heeft. Het voedseltekort heeft langzaamaan plaatsgemaakt voor overvoedingsziekten, budgettaire wurgende overschotten en een aantal zeer ernstige milieuproblemen. Mestoverschotten, ruilverkaveling, pesticiden... het zijn slechts de meest voor de handliggende uit het brede knelpuntenspektrum.

Begrijpelijk dat de landbouw- en milieuproblematiek zowel binnen de milieubeweging als in landbouwkringen meer en meer aandacht is gaan krijgen. In het befaamde "Groenboek" (1985) van de Europese landbouwkommissie werd voor het eerst officieel aandacht besteed aan de milieu-effecten van de moderne intensieve landbouw. Het leek een signaal te zijn om tot acties over te gaan. De hele zaak kwam als het ware in een stroomversnelling terecht. Ook de BBL liet zich hierin niet onbetuigd. In de zomer van 1986 besloot de algemene vergadering om tijdens het toen-voor-de-deur-staande Europees Milieujaar extra aandacht te besteden aan het landbouw- en milieuthema.

Op een eerste voorbereidende vergadering werd met vertegenwoordigers van diverse aangesloten verenigingen een 'ad hoc'-werkgroep terzake opgericht (29 september 1986). Ondertussen is dat Europees Milieujaar voorbij. De "Landbouw en Milieu" Kampagne loopt echter nog een eindje door. Wij serveren u een stand van zaken.

EEN BASISDOKUMENT

Het eerste opzet van de werkgroep was (en is nog steeds) informatie en sensibilisering naar de basis toe: de landbouw- en milieuproblematiek in een breder daglicht stellen, de verschillende belangengroepen bij de discussie betrekken en begrip en toenadering voor de verschillende standpunten stimuleren. Anderzijds stelde de werkgroep zich ook tot taak om beleidsinstanties t.o.v. een aantal akute knelpunten te beïnvloeden. Een werking in twee richtingen dus.

De informatiedoelstelling kreeg al snel vorm in het plan een basisdokument samen te stellen dat een globale kijk moet geven op de visie van de 'milieubeweging' op alle facetten van de betreffende problematiek. En dit in een begrijpelijke taal. Er werden een aantal hoofdstukken afgebakend waarvoor telkens een deskundig auteur werd aangezocht. Op dit ogenblik bevindt het basisdokument zich in een afwerkingsfase. De originele manuscripten zijn ingediend en worden redactioneel herwerkt. Zonder onzichtbare valkuilen is de publikatie voorzien voor juni. De inhoudsopgave vindt je in de kader, als aperitiefje.

●BASISDOKUMENT● inhoudsopgave●

- Inleiding: een historische schets.
- Ruimtelijke aspecten: ruilverkaveling, ecologische infrastructuur, erosie, verdroging,...
- Milieuhygiënische aspecten: mengmest, kunstmest, en pesticiden: effecten, problemen en toekomstmogelijkheden. (3 hoofdstukken).
- Recente tendenzen in de landbouw: biotechnologie en alternatieve landbouw. (2 hoofdstukken).
- Naar de toekomst toe: een geïntegreerde landbouw in België en in Europa en het landbouwbeleid in wereldperspektief (2 hoofdstukken).

Naast dit basisdokument werden de standpunten van de werkgroep Landbouw & Milieu ook regelmatig verkondigd op debatten en studiedagen. Vooral voorzitter Marc De Coster zorgde zo voor heel wat informatiedoorstroming, zowel in milieuals in landbouwmiddens.

Tenslotte werd het plan opgevat een inventaris op te maken van het belangrijkste audio-visueel materiaal dat op dit gebied bestaat. Deze lijst zou dan via tijdschriften zo breed mogelijk verspreid worden.

EEN GIDS VOOR MILIEUVRIENDELIJKE LANDBOUW

Doelgroep van het basisdokument is in de eerste plaats de eigen achterban: de leden van milieuverenigingen en (iets ruimer) de milieubewuste en/of geïnteresseerde burger. De publikatie moet hen (hopelijk) een inspiratiebron en discussiebasis bieden.

Nochtans is ook een bewustmaking van landbouwers, de protagonisten (op het eerste zicht toch) in de hele problematiek, een absolute noodzaak. Zolang de individuele boer niet enige milieugevoeligheid wordt bijgebracht is een fundamentele of zelfs gedeeltelijke omschakeling van de landbouwactiviteit een onbegonnen zaak.

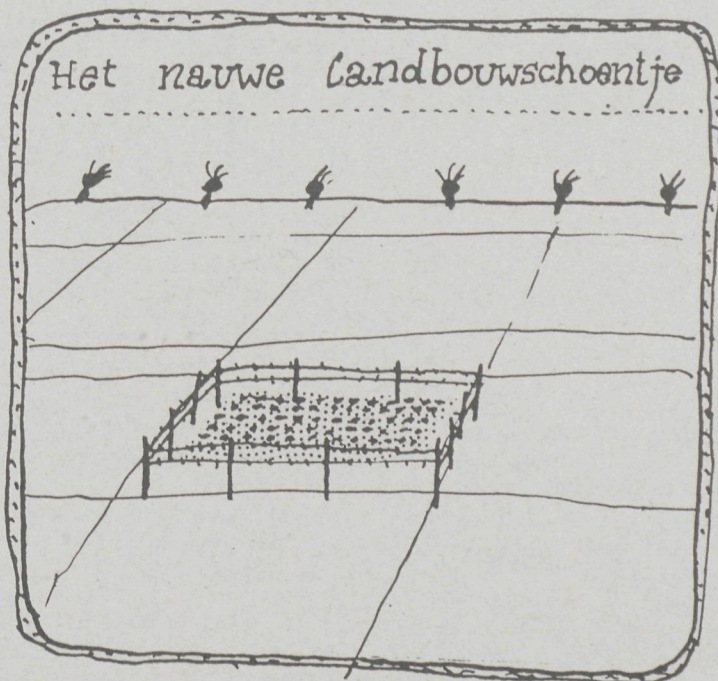
In het kader van deze landbouwers-sensibilisering is in de campagne het opstellen van een gids voor milieuvriendelijke landbouw voorzien. Voor alle duidelijkheid: de bedoeling is niet de zoveelste handleiding voor biologisch tuinieren opstellen. Daarvoor bestaat reeds voldoende literatuur en zijn er grotere specialisten. De ambitie van de gids is om professionele landbouwers binnen de gangbare landbouw een handleiding aan te reiken om milieuvriendelijker te produceren. In een dergelijke

boekje moet de boer antwoord vinden op vragen in verband met milieuvriendelijke bemesting en gewasbestrijding, vragen over werken met behoud van natuurlijke elementen (houtwallen, knotwilgen) enz. Voor zover dat voor hem economisch mogelijk is natuurlijk.

EN WAT MET DE POLITICI?

Hier zijn we bij het nauwste deel van het landbouwschoentje aangekomen. De hedendaagse boer wordt economisch hard in de tang genomen. Hij is met handen en voeten gebonden aan het landbouwbeleid en aan de agro-business. Zijn bewegingsruimte op dat vlak is zeer beperkt. Met een ongewijzigd beleid zal hij het dan ook zeer moeilijk hebben om op een milieuvriendelijke manier melk en aardappelen te leveren. Zolang de overheid geen mogelijkheden creëert zullen zij in het beste geval slechts de "scherpe kantjes" van de produktiemethodes kunnen wegvijlen.

Vandaar dat ook "lobbying" op hoog niveau niet mag verwaarloosd worden. Dingen als financiële tegemoetkoming in ruil voor milieuvriendelijk produceren, beheersovereenkomsten, meerheffing bij niet-grond-gebonden bio-industriën enz... moeten bij de overheid bepleit en gepromoot worden hoe moeilijk dat soms ook ligt. Ook voor korte-termijn maatregelen i.v.m. akute problemen (zoals de overbemesting) is regelmatig overleg met beleidsinstanties noodzakelijk. De werkgroep vergaste onze volksmenners bijgevolg met brieven, dokumentatie en nota's allerhande. Af en toe kwam het zelfs tot persoonlijke konfrontaties. Internering was voorlopig nog niet nodig.

INITIATIEVEN VAN LEDENVERENIGINGEN

Naast de werkzaamheden van de werkgroep werden in het licht van de campagne ook de ledenverenigingen uitgenodigd projecten omtrent landbouw en milieu te ontwikkelen en uit te voeren. Met de kredieten die BBL in het kader van het Europees Milieujaar ter beschikking kreeg kon trouwens een werkracht aangenomen worden die (naast de eindredactie van basisdokument en de gids) de realisatie van deze deelprojecten mee kan ondersteunen en de activiteiten van de werkgroep coördineert.

Een kort overzicht van deze deelprojecten kan u ook krijgen:

●Van 26 tot 30 december 1987 organiseerde JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming) een nationaal kongres omtrent de landbouw- en milieuproblematiek. Ook het decembernummer van Euglena (JNM-tijdschrift) was grotendeels hieraan gewijd. Op dat kongres sprak Marc De Coster op 26/12 over deze problematiek en vond er op 28/12 een debat plaats met naast Marc De Coster o.a. Jef Geldof (Plattelandsontwikkeling) en vertegenwoordigers van de Boerenbond en het ministerie van Landbouw.

●Op initiatief van het Wereldnatuurfonds (WWF) zullen milieuverenigingen gezamenlijk en op hetzelfde tijdstip een themanummer van de respectievelijke tijdschriften uitgeven. De tijdschriften behouden qua formaat en omslag hun eigenheid maar pakken met een uniforme inhoud uit. Streefmaand is september. Voorlopig gaat het hier om BBL, WWF, Stichting Leefmilieu, Plattelandsontwikkeling en JNM. Daar kunnen uiteraard nog andere verenigingen bijkomen. Indien interesse volstaat een telefoontje naar ondergetekende. (tel. 02/514 05 00.)

●Plattelandsontwikkeling vzw werkte een project uit waarin op regionaal niveau dialogen tussen de betrokken belangengroepen (landbouwers en groene jongens) op gang zouden gebracht worden. Een stuurgroep die de zaak begeleidt kwam reeds enkele keren samen. Een eerste activiteit zal waarschijnlijk ergens in juni doorgaan.

●Via de natuurgidsenopleiding van het CVN (Centrum voor natuurbeschermingseducatie) zou eveneens aan sensibilisering omtrent Landbouw en Milieu kunnen gewerkt worden.

●De BNVR (Belgische natuur- en vogelreservaten) organiseren op 18 juni een studiedag omtrent het thema "toekomst voor de natuur", en dit in het kader van een wijziging die zich in het landbouwbeleid opdringt.

Tot zover een voorlopige situatieschets van de campagne. Indien u op dit eigenste ogenblik geplaagd zit met vragen, opmerkingen, suggesties, initiatieven... aarzel niet ons te contacteren. Wij van onze kant houden u op grote hoogte.

Luc Goeteyn

WAT IS EKONOMISCH ?

De bijdrage van de landbouwexport aan de betalingsbalans van Nederland bedroeg de laatste jaren ruim 925,5 miljard BF. Dat is ongeveer een kwart van de Nederlandse exportwaarde. Een formidabele prestatie naar het lijkt. Zij wordt dan ook door landbouwvoorlieden graag in de strijd geworpen als milieu-organisaties aandringen op strengere milieu-randvoorwaarden aan de bedrijfsvoering. Zoals echter ondermeer door Hoevenagel (1) werd aangetoond, is op deze stellingname veel af te dingen. Een deel van dit sukses kan immers niet op het conto van de Nederlandse primaire sektor worden geschreven. Bovendien zijn veel maatschappelijke kosten, waaronder die van milieuverontreiniging en achteruitgang van de natuur, ten onrechte niet in rekening gebracht.

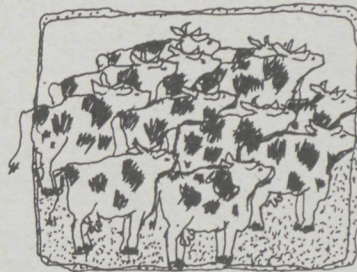
Hoe men de landbouw dan wel dient te beoordelen is niet zo eenvoudig. Wel is met dit voorbeeld geschetst hoe landbouwekonomen, kijkend naar dezelfde economische grootheden, tot totaal verschillende konklusies kunnen komen. Ook milieuorganisaties beoordelen economische factoren doorgaans anders dan belangenorganisaties in de sfeer van de primaire en sekundaire landbouw. Milieuorganisaties zijn, méér dan landbouworganisaties, geneigd te kijken naar aspecten als duurzaamheid, rekreative beleving, (internationale) verantwoordelijkheid voor bedreigde plante- en diersoorten, ecosystemen en cultuurhistorie. Een lange-termijnbenadering staat daarbij tegenover een korte-termijnbenadering, ekologische wetten tegenover economische. De benadering van de milieu-organisaties heeft daarbij als handikap dat zij vaak moeilijk in geld is uit te drukken en dus subjectief wordt geacht. Toch hebben diverse milieurampen (Lekkerkerk, Tsjernobyl, Sandoz) geleerd dat een gezond milieu zeker ook zijn harde, economische kanten heeft. Overigens is een gezond milieu juist voor het functioneren van de landbouw een - te veel achter korte termijndenken weggestopte - keiharde randvoorwaarde.

De vraag 'wat is economisch' als leidraad voor het (landbouwkundig) handelen blijkt dus wetenschappelijk niet eenduidig te beantwoorden. Als zoekrichting dienen lange-termijneffekten en ekologische processen meer in de beschouwingen en keuzes te worden opgenomen. Hieronder zal ik een tweetal discussiepunten aanvoeren.

Maatschappelijke kosten.

Het eerste discussiepunt is het veronderstelde economische belang van de intensieve veehouderij. Voordelen van deze bedrijvigheid zijn de positieve bijdragen aan de betalingsbalans en de werkgelegenheid. Tegenover deze voordelen staat echter de invoer van krachtvoergrondstoffen, zoals tapioka, palmpitkoeken en sojaschroot, ter waarde

van 128 miljard BF. Met deze grondstoffeninvoer wordt tegelijkertijd een dermate grote hoeveelheid mineralen geïmporteerd dat Nederland inmiddels kampt met de gevolgen van een jaarlijks overschot van veertig miljoen ton dierlijk mest. De maatschappelijke kosten - voor zover in geld uit te drukken - lopen in de miljarden BF per jaar.

De kosten van extra mestopslag worden door het Ministerie van Landbouw en Visserij geschat op ongeveer 14,5 miljard BF exclusief additionele voorzieningen (3) (daarmee is het overschot overigens nog geen gram verminderd); de kosten van transport en verwerking worden - mijns inziens rijkelijk optimistisch geschat op 2,7 à 4,8 miljard BF per jaar. Om de mest te kunnen verwerken zijn bovendien - eenmalige - investeringen nodig ter waarde van 11,2 miljard BF per jaar (3).

Dienen deze kosten nog grotendeels door de veehouderijsector zelf te worden opgebracht, de milieulasten zijn nauwelijks meer op de vervuiler te verhalen. Zo belooft de schade als gevolg van 'zure regen' zo'n 2,8 - 9,3 miljard BF per jaar (4).

Weliswaar wordt deze schade slechts gedeeltelijk veroorzaakt door de veehouderij, maar dit deel is niet onaanzienlijk en in sommige regio's zelfs de hoofdzak. Hoge kosten zullen ook verbonden zijn aan het duurder worden van schoon drinkwater, de reiniging van oppervlaktewater en de afzet van extra slib. Zo voorspellen de drinkwaterbedrijven een noodzakelijke prijsverhoging van 50 tot 75% van hun produkt.

Wat de schade zal zijn die wordt veroorzaakt door fosfaatverzadigde gronden laat zich slechts gissen. Voor deze gronden zal in de toekomst een wettelijk zeer streng bemestingsregime gelden, waarbij landbouw nauwelijks nog aantrekkelijk is. Mogelijk zullen deze gronden zelfs uit productie moeten worden genomen. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Utrecht blijkt dat het om vele tienduizenden hektaren gaat (5).

Ook het werkgelegenheidsbelang van de veehouderij blijkt minder eenduidig dan men op het eerste gezicht zou denken. Er tegenover staan immers de - nog ongekwantificeerde - verliezen in de bosbouw, de horeka- en recreatiesector en de drinkwaterafhankelijke industrie.

Vormen van landbouwbeoefening.

Bekijken we in een tweede voorbeeld de landbouw vanuit een wat bredere optiek dan de veehouderij,

dan valt op dat er twee stijlen van landbouwbeoefening bestaan. De ene is welhaast te kenschetsen als een snel draaiend wiel met een hoge produktiviteit van arbeid, grond en vee, maar ook met hoge lasten en investeringen. Het is de landbouw van de ligboxenstal, de gedraineerde percelen, de grondontsmetting, de zomerstalvoeding, de gifspuit en kunstmestgiftten van rond de vierhonderd kilogram zuivere stikstof per hektare (op grasland).

Daartegenover staat de landbouw van het langzaam draaiende wiel met meer zorg voor grasmat en gewas, een ruimere vruchtwisseling, meer resistente rassen en veel oog voor schadedrempels en gezondheid van het vee. De opbrengsten zijn er weliswaar lager, maar oneconomisch hoeft dit allerm minst te zijn. Zo is het 'geïntegreerde' PAGV-proefbedrijf 'O.B.S.' te Nagele erin geslaagd om door een lage inzet van kunstmest en bestrijdingsmiddelen, ondanks lagere kilogramopbrengsten, een beter financieel resultaat te behalen dan het ernaast gelegen proefbedrijf met een gelijk bouwplan en een gangbare bedrijfsvoering (6). Ook zijn de maatschappelijke kosten van het geïntegreerde bedrijf lager, onder meer omdat - in werkzame stoffen gemeten - het bestrijdingsmiddelenverbruik er negentig procent lager ligt dan op het ernaast gelegen bedrijf.

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat de vraag wat maatschappelijk gezien 'ekonomisch' is niet uitsluitend vanuit de landbouweconomie kan worden aangegeven. Maatschappelijke processen zijn doorgaans zo complex en verbonden met zoveel niet in geld uit te drukken waarden dat een benadering vanuit één discipline weinig zinvol is. Toch kan de ekonomie als wetenschap haar bijdrage hebben in het oplossen van milieuvraagstukken.

Zo stelden ekonomen en ekonometristen met affiniteit voor milieuvraagstukken het CE-energiescenario op dat mede diende voor de inbreng van de milieu-organisaties bij de Brede Maatschappelijke Diskussie over kernenergie. Ekonomen van het Landelijk Milieu Overleg (het platform van de belangrijkste landelijke milieu-organisaties) toonden aan dat een stringent verzuringsbeleid niet ten koste hoeft te gaan van inkomen en werkgelegenheid. Integendeel, overheidsmaatregelen kunnen juist de ekonomie nieuwe impulsen geven.

Ook de landbouweconomie dient een bijdrage te leveren aan het oplossen of voorkomen van milieuvraagstukken. Voorbeelden zijn scenario's voor het terugdringen van mest- en produktieoverschotten, voor geïntegreerde landbouw, of voor een structuurbeleid dat meer rekening houdt met de belangen van natuur, milieu en landschap. Een zekere heroriëntatie van de landbouweconomie in het licht van de zwakkere belangen is daarbij op zijn plaats. Wat dat betreft is de keuze voor het thema 'Boer tussen Markt, Macht en Milieu' een juiste geweest.

(1) Hoevenagel, R. (1986): 'Het milieu-landbouw-export konflikt'. Scriptie Vakgroep Algemene Agrarische Economie (LUW).

(2) Landbouw-Ekonomisch Instituut/Centraal Bureau voor de Statistiek 1986. Landbouwcijfers 1986.

(3) Tweede Kamer der Staten-Generaal, Mest-aktieprogramma (1982, nr. 1).

(3) Wijnands, J.H.M. en H.H. Luerink (1985): 'Transport en verwerking van mestoverschotten in Nederland', Landbouw Ekonomisch Instituut.

(4) Ministerie van VROM (1984): 'De problematiek van de verzuring'/Tweede Kamer, vergaderjaar 1983-1984, 1825, nrs. 1 en 2. 's-Gravenhage 1984.

D. Logemann

BELGISCH STAATSBLOD ▼

Besluit van de Vlaamse Gewestexekutieve van 21.10.'87 tot vaststelling van de kwaliteitsdoelstellingen voor alle oppervlaktewateren van het openbaar hydrografisch net en tot aanduiding van de oppervlaktewateren bestemd voor drinkwater, zwemwater, viswater en schelpdierwater (BS 06.01.88) bepaalt welke Vlaamse oppervlaktewateren bestemd zijn voor de produktie van drinkwater, voor zwemwater, voor viswater en voor schelpdierwater, evenals de normen waaraan ze uiterlijk op 01.07.1995 moeten voldoen.

Besluit van de Waalse Gewestexekutieve van 5.10.87 betreffende het opmaken van een verslag over de toestand van het Waalse Leefmilieu (BS 20.01.88) bepaalt de verschillende kriteria die onderzocht moeten worden en de wijze waarop dat moet gebeuren, zodat men kan komen tot een werktuig dat ter beschikking gesteld wordt van de verschillende beslissingsorganen.

PERSOVERZICHT ▼

Lawaai... denk aan de bureu (DS 2.1.1988; Colette Demil): beschouwingen over dagelijkse geluidshinder en wat men zelf kan doen om dat te verhelpen.

Vee-hormonen vanaf nieuwjaar verboden door de Gemeenschap (HBvL 04.01.'88): over de hormonen-wetgeving in de Europese Gemeenschap.

250 jaar wachten op veiligheid (GvA 5.1.1988)
Beheer tot in de eeuwigheid (GvA 7.1.1988)
Behandeling en voorlopige opslag (GvA 8.1.1988)
Grafheuvels van het kerntijdperk (GvA 9.01.1988)
Eeuwig radioactief graf in Noorderkempen (GvA 11.1.1988): een reeks artikels over radioactief afval: ontstaan, vervoer, behandeling, voorlopige opslag en plannen i.v.m. eventuele berging in België.

Uitblijven van advies ondermijnt de Vlaamse milieuwetgeving (DFET 8.01.1988). Het ontwerp van dekreet i.v.m. de milieuvergunningen, dat voor alle betrokken partijen vrij harmonieus werd uitgewerkt, rust al 20 maanden bij de Raad van State en werd nog altijd niet volledig behandeld door de wetgevende kamer van de Raad van State.

Autoverkeer snort vooruit, openbaar vervoer boert achteruit (HV 12.01.'88): verslag van een studie van Lieven en Bruno De Borger over het personenvervoer.

Kontrolle op vervuilers van Noordzee is kaas met gaten (DS 13.01.'88): over de kontrolles op de Noordzeevervuiling (en het gebrek hieraan) door

de Noordzeestaten.

Dioxine op de trein (SOLIDAIR 13.01.'88; Luc Vincent): over de transformatoren en kondensatoren (waarmee een indrukwekkend aantal wagons en lokomotieven van de NMBS uitgerust zijn) die PCB bevatten, dat in geval van brand dioxinegassen ontwikkelt, en het gebrek aan veiligheidsmaatregelen in dit verband.

Vlaanderen bant freon uit spuitbussen (HLN 14.01.'88): over de wetgeving op zowel de produktie als het gebruik en de verhandeling van spuitbussen met freonen (CFK's).

Zonder ingreep zit ochtendspits over vijf jaar in een knoop (GvA 14.01.'88. F. Van den Hoof)
De te kleine Ring rond Antwerpen (GvA 16.01.'88; Rita Van Meir)

Brusselse Ring verdient zijn naam niet (GvA 18.01.'88; F. Van den Hoof)
Nederland moet kiezen tussen stilstaan of betalen (GvA 19.01.'88; RVM en FVdH).

Waarom de auto's niet flink duurder maken (GvA 22.01.'88; Rita Van Meir).

Elektronisch gestuurde auto als beloftevolle toekomstmuziek (GvA 23.01.'88; (F. Van den Hoof): een reeks artikels over het fenomeen van de files: oorzaken, gevolgen en mogelijke oplossingen.

Vreemde stoffen in onze voeding, kleiner probleem dan wanvoeding (DS 19.01.'88; Philip Wouters): over de konklusies van een monografie van vier hoogleraren over de kontaminanten (vervuilers) en additieven (toevoegsels) in onze voeding.

Het gat in de stratosfeer mag niet gevaarlijk worden (HBvL 26.01.'88; Fernand Peters): over het voorlopige rapport dat opgesteld werd door een internationale ploeg deskundigen die in september 1987 in het zuidpoolgebied waarnemingen heeft verricht.

Een propere IJzer voor de "Belgiënaers" (DM 26.01.'88): over de verloedering en de herwaardering van het IJzerbekken in de Franse en Vlaamse Westhoek.

Belgische bomen tegen oprukkende woestijn (HLN 27.01.'88) over het beschermen van de bodem door bebossing waardoor de uitschuring afgeremd wordt en het water zoveel mogelijk op het land wordt opgespaard.

Loodvrij is een rariteit (HBvL 01.02.'88; Herman Sourbon): over de beschikbaarheid van loodvrije benzine en de moeilijkheden op auto-technisch vlak bij het gebruik ervan.

GV

Gebruikte afkortingen:

HBvL: Het Belang van Limburg

DFET: De Financieel-Economische Tijd

GvA: Gazet van Antwerpen

HLN: Het Laatste Nieuws

DM: De Morgen

DS: De Standaard

HV: Het Volk

BS: Belgisch Staatsblad

B.Vl.Ex.: Besluit van de Vlaamse Exekutieve

KB: Koninklijk Besluit

MB: Ministerieel Besluit

V&A: Vragen en Antwoorden

VL.R.: Vlaamse Raad

Van de in deze rubriek vermelde persartikels, wetten, dekreten, besluiten, en vragen & antwoorden kan schriftelijk of telefonisch een kopie worden aangevraagd bij de Bond Beter Leefmilieu, Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel, tel. 02/514 05 00. Duidelijk vermelden waarvan je een kopie wenst. Bij de kopies wordt er een overschrijvingsformulier gevoegd, waarmee het verschuldigde bedrag (5 fr. per kopie + verzendingskosten) kan worden gestort.

KONGRES

EUROPEES JAAR VAN HET LEEFMILIEU

BOND BETER LEEFMILIEU
V L A A N D E R E N .

zaterdag 12 maart 1988 van 14.00-17.00u

EEN BALANS

Dit kongres,

waarop u van harte bent uitgenodigd, zal een evaluatie maken van het Europees jaar van het Leefmilieu; de problematiek wordt er belicht vanuit konkrete getuigenissen en standpunten van Euro-politici terzake.

PROGRAMMA: _____

14.00 - Uiteenzetting door G. Steenkiste (voorzitter BBL)

14.45 - Pauze + muzikale omlijsting

15.15 - Debat : Euro-parlementsleden

- M. Van Hemeldonck (SP)

- Eric Gryp (GROENEN)

- K. De Gucht (PVV)

- Willy Cuypers (VU)

- R. Chanterie (CVP)

Moderator is BRT-journalist JOHAN PERSIJN

17.00 - Einde

NAAR EEN INTERNE MILIEU-MARKT

Europees Milieu Bureau E.E.B. European Environmental Bureau

Bemerkingen van het Europees Milieu Bureau (European Environmental Bureau; EEB) op het 4de E.G. Milieu Akkieprogramma.

Algemene opmerkingen.

1. Twee politieke vooronderstellingen geven aan het 4de Akkieprogramma een fundamenteel verschillend belang in vergelijking met de drie voorgaande:
- Met het invoeren van de (enkelvoudige) Europese Akte, wordt de milieupolitiek in het Verdrag van Rome opgenomen.

- Het vierde Akkieprogramma zal een einde nemen in hetzelfde jaar waarin de uitwerking van de gemeenschappelijke Interne Markt zal beëindigd zijn.

2. Men moet het 4e A.P. tegenover zijn achtergronden beschouwen. Het is voor de eerste keer, dat de Kommissie een samenhangend, nauwkeurig programma kan voorleggen met een kans op goedkeuring door de Ministerraad en op uitvoering door de Lidstaten. Bovendien is het voor de uitwerking van de Interne Markt van vitaal belang dat de ekonomie steunt op gelijke concurrentievoorwaarden.

3. Een der hoofddoelstellingen van het 4de A.P. is de uitvoering en de toepassing van de reeds bestaande wettelijke besluiten van de gemeenschappen te bespoedigen.

De Kommissie heeft nooit zo duidelijk deze doelstelling geuit. Om ze uit te werken heeft men dringend de steun nodig van alle organen van de Gemeenschap en van de Deelstaten. De milieorganisaties zien eveneens mogelijkheden om hun medewerking te verlenen.

4. En tot op heden werd nooit een andere eis met zoveel nadruk gesteld: het milieubeleid te integreren in het algemene beleid. Milieu Effekt Rapporteringen geven de mogelijkheid om bepaalde soorten projekten reeds in het stadium van de planning te onderzoeken voor wat hun invloed op het milieu betreft.

5. Het 4e A.P. verschilt niet in draagwijdte van de vorige, die niet werden ingewilligd omdat ze niet konden worden ingewilligd. Het gevaar bestaat dat ook voor het 4e A.P. verstaanbaarheid zal primeren op zijn doeltreffendheid. Het E.E.B. heeft niet in het minst kritiek op de doelstellingen ervan, in tegendeel, het wenst dat het 4de A.P. zal toegepast worden zoals het is. Maar, gezien het gebrek aan personeelsleden en gezien de beperkte financiële middelen die beschikbaar zijn voor de realisatie, lijkt het zeer moeilijk om zo'n taak binnen de voorziene tijdspanne te volbrengen.

Het E.G. milieubeleid heeft ongetwijfeld een groot aantal suksessen geboekt spijts het feit dat Ministers voor milieuzaken zelden uitblonken door hun sterke wil om tot een vergelijk te komen zodat een aanzienlijk deel van de vroegere A.P.'s nog hangende zijn als ontwerp voor de Ministerraad, zonder te spreken over de wettelijke besluiten die alhoewel ze aanvaard werden door de Ministerraad niet allemaal of niet helemaal door de Lidstaten worden toegepast.

6. Daarom stelt het E.E.B. voor dat alle Gemeenschapsorganen zouden akkoord gaan - in aanvulling aan het 4e A.P. - over een lijst van prioriteiten met hun tijdslimieten; deze lijst moet opgesteld worden rekening houdend met de noodwendigheden voor een gezonde milieubescherming en niet de opportuniteit van de oplossingen voor de meest dringende milieuproblemen. Op het einde van het A.P. zou een eindrapport een overzicht moeten geven van wat gerealiseerd is.

De komende A.P.'s zouden moeten steunen op een degelijke evaluatie en op een rapport over de toekomst van het milieu binnen de gemeenschap, die allebei zouden moeten besproken worden op een openbare hoorzitting in het Europees Parlement.

7. Veel van de door de Ministerraad aanvaarde voorstellen werden heel zwakke richtlijnen (volgens de laagste gemeenschappelijke norm), die heel vaak enkel bestaande toestanden bevestigden in plaats van nieuwe toekomstmogelijkheden te bieden. De milieuproblemen bleven ondertussen maar groeien. We hopen dat nu de gemeenschap nieuwe bevoegdheden heeft in milieuzaken, de EEG zichzelf strenge normen zal opleggen en ook op de hoogte zal blijven van de ontwikkeling in andere industrielanden.

8. Met het aanvaarden van de richtlijn op de M.E.R., heeft de E.G. een aanwinst gedaan, dat natuurlijk zal moeten worden toegepast volgens zijn eigen plannen, projekten en beleidslijnen. Dit doet de vraag rijzen naar een MER betreffende de uitwerking van de E.G. gemeenschappelijke Markt.

Het zou minstens zijn rol moeten spelen ten voordele van het milieu van de gemeenschap. Projekten die gemis hebben aan een gezonde "M.E.R.", zouden niet aangenomen en gesteund moeten worden met E.G. en "E.I.M." - fondsen.

9. De E.E.B. huldigt het initiatief voor het Europees Jaar van het Leefmilieu en heeft de intentie mee te werken aan het welslagen ervan in de mate van zijn mogelijkheden.

10. Het E.E.B. betreurt dat de Lidstaten zich niet voldoende schikken naar de E.G. overeenkomsten om de Kommissie op de hoogte te stellen van hun intenties om nationaal voorstellen te doen voor milieuwetgeving. Met de stichting van een E.G. Interne Markt (E.I.M.), zijn dergelijke inlichtingen zeer belangrijk, rekening houdend met enerzijds de veelzijdigheid van de problemen en anderzijds de noodzaak tot harmonisering. Alleen een richtlijn of een regeling kan bindend zijn en de samenwerking tussen Lidstaten en de Kommissie beheren.

11. Het E.E.B. looft elk initiatief vanwege de Kommissie, dat zal bijdragen tot het stimuleren van het aanvaarden van een milieuwetgeving. De verschillende maatregelen worden vermeld, ze vullen mekaar aan, en samen vormen ze een doeltreffend geheel aan maatregelen: het uitbouwen van milieuinspecties, die de nodige bevoegdheid hebben; aanmoediging om klacht neer te leggen bij niet naleving; het instellen van vervolging tegen overtreders. De milieuorganisaties zijn eveneens overtuigd dat ze een waardevolle bijdrage kunnen leveren vermits ze vaak heel goed op de hoogte zijn van de plaatselijke toestanden.

11a. E.E.B. zou voorstellen toejuichen die voorzettingen inhouden om het de burger gemakkelijker te maken om iemand voor de rechtbank te dagen wegens eender welke inbreuk op de milieuwetgeving van de Gemeenschap en een sneller onderzoek vanwege de Kommissie en een meer dwingende actie. Zodoende moet een repressieve doorlopende dialoog aangegaan worden met de experts uit niet-goevernementele organisaties, die voldoende kijk hebben om de toepassing der milieuwetgeving van de gemeenschap op te volgen.

11b. Aangezien het twijfelachtig is dat geheimhouding van het milieu van de Europese burger kan worden gewettigd, vraagt het E.E.B. aan de Kommissie en aan de andere instellingen van de Gemeenschap om een vrije toegang tot alle informatie, in het bijzonder tot rapporten en studies die werden opgedragen door de EEG op basis van kontrakten met raadgevers betaald met het geld van de belastingbetaler.

KOMMENTAAR OP SPECIFIEKE PUNTEN.

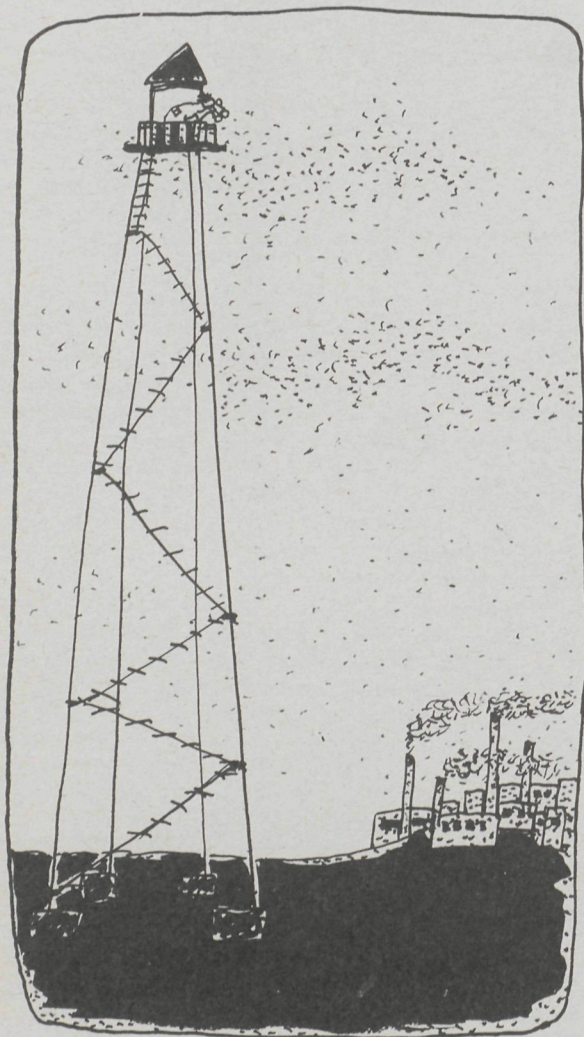
Het integreren van milieubescherming in het andere beleid. Ekologie en Economie

12. Het E.E.B. is tevreden te vernemen dat de toepassing van strengere normen ook een positieve weerslag zal hebben op de economische groei en op de werkverschaffing. In het verleden heeft het E.E.B. vaak dit argument naar voor gebracht. E.E.B. neemt nochtans de vrijheid een rechtzetting te doen van de algemene indruk om het creëren van ijdele hoop te vermijden.

We moeten eerst en vooral oplossingen vinden voor het steeds groeiend aantal milieuproblemen. Dit sluit beperkingen in, en economische groei van het industriële landschap kan nooit gaan ten koste van een ander landschap. Voordelen voor economie en tewerkstelling kunnen positieve neveneffecten van milieuinvesteringen zijn. Zelfs als dit niet het geval is moet milieubescherming eerst en vooral uitgevoerd worden met doeltreffendheid om onze natuurlijke rijkdommen te beschermen.

Dit kan in sommige gevallen het volledige stilleggen van alle economische activiteit betekenen. Milieumetingen zijn er om onze natuurlijke rijkdommen te beschermen en in stand te houden in plaats van ze te verwoesten.

13. De competitiviteit van de Gemeenschap is, zeker uit het oogpunt van een economisch beleid, van een wezenlijk belang, maar men kan zich afvragen of zijn vermelding in Milieu A.P. niet eerder een teken is voor het integreren van economische aspecten in de milieubescherming, dan vice versa.

Indien strenge normen worden ingevoerd als preventieve maatregelen om het milieu te beschermen, dan mogen economische argumenten, dit niet verhinderen, niet wegens de negatieve aspecten van te hoge investeringen, noch wegens de positieve: dat milieu-technologie een goede afzetmarkt kan vinden. Het feit dat strikt milieugeboder maatregelen een snelle vernieuwde opbloei kunnen op gang brengen, kan van een groot voordeel zijn voor de concurrentiepositie van de E.G., want dan zou ze pas - dankzij de ontwikkeling van aangepaste milieutechnologieën en milieuvriendelijke technieken - aan de leiding staan van de wereldwijde trend naar een verbeterde milieubescherming in plaats van achterop te liggen. In deze kontekst kunnen we als voorbeeld aanhalen de ontwikkeling in V.S.A. en Japan van wagens met beperking der uitlaatgassen. Om die reden deelt het EEB de mening van de Kommissie, en stelt dat de voltooiing van de interne markt enkel ten goede kan komen van het milieu indien rechtstreeks gehouden wordt aan de toepassing van strenge milieunormen.

In dit verband wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de fout van het niet op tijd maatregelen treffen op milieuvlak kan uitmonden in het verlies van marktaandelen en arbeidsplaatsen.

14. K.M.O's hebben een soepele structuur en zijn dus voorbestemd om interessante deeltjes van de markt te ontdekken binnen de milieuindustrie; teneinde hen de kans te geven om goed gebruik te maken van dit voordeel, moeten ze een gemakkelijke toegang hebben tot de resultaten van research en van de ontwikkelingsprogramma's van de Gemeenschap en van de Lidstaten.

15. Om over een instrument te beschikken om milieuinvesteringen in geavanceerde technieken buiten de huidige normen, moeten de Lidstaten de toelating hebben om ook na 31 december 1986 beperkte staatstoelagen te verlenen.

16. Het E.E.B. staat achter een Gemeenschapsprogramma, in het kader van de Regionale Stichtingen, dat benadeelde streken van de Gemeenschap zou kunnen bijstaan om een milieuwetgeving door te voeren.

Landbouw.

17. Het E.E.B. heeft sinds vele jaren de aandacht gevestigd op de verdragen die voortvloeiden uit het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid voor het leefmilieu.

De praktijk van geldelijke tussenkomsten bedoeld om de landbouwers een gegarandeerd inkomen te bezorgen hadden tot gevolg dat de landbouwers geleid werden naar een produktievorm die indruisen tegen hun persoonlijke belangen op lange termijn. In zijn laatste commentaar op de "vooruitzichten op een Gemeenschappelijk landbouwbeleid die milieuproblemen behandelt in hoofdstuk 4 stelt het E.E.B. het volgende:

"Een pakket van nieuwe maatregelen is thans noodzakelijk. Individuele stappen zullen niet volstaan. Het E.E.B. dringt aan op het volgende:

*Positieve belastingstussenkomsten tegenover twee soorten milieukriteria:

(1) onmiddellijke sociale steun (om kwetsbare landelijke gemeenschappen te helpen voortbestaan)
(2) nieuwe beheersvormen, betaling voor milieubewuste landbouw, traditionele landbouw in zones met een groot belang voor het leefmilieu en met een karakteristiek landschapstype, b.v. terrassen.

*Kontroles op vervuiling (hier inbegrepen het vastleggen van maximumgrenzen voor stockering teneinde milieuproblemen wegens overstockering te voorkomen.

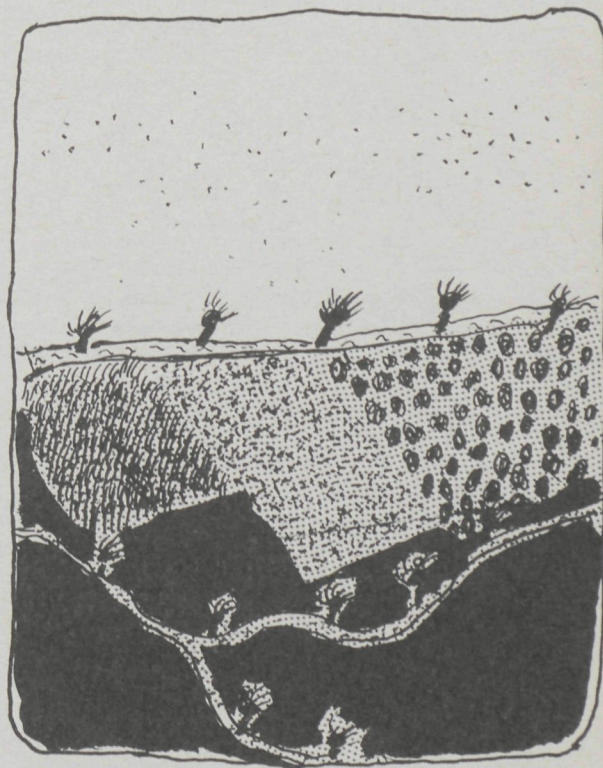
*Veel beter aangepaste verbintenissen om gezonde biologische technieken aan te moedigen.

*Controles op de ontwikkeling, konstrukties voor de intensieve produktie van voedingsstoffen inbegrepen.

*Meer steun aan deeltijdse landbouwers en diversifiëring.

*Alternatieve teelten, enkel waar het leefmilieu dit toelaat (b.v. geen bio-ethanol produktie), en onderwerpen aan de MER.

*Naast de "Ark van Noë - benadering (eilanden van natuurgebieden en - landschappen in een intensieve - landbouwwoestijn) moet een doeltreffende desintensifiëring worden aangemoedigd, waar het ook maar mogelijk is.

desintensifiëring worden aangemoedigd, waar het ook maar mogelijk is.

*Optrekken van de kwaliteit en de beschikbaarheid van adviezen op ekologische, kulturele en sociale factoren vanuit de Diensten voor Landbouwontwikkeling.

*Schrapen van de kredieten aan bestaande produktietechnieken (b.v. drainering van de landbouwgrond)

*Gedaan met de verdere uitbouw van intensieve landbouw in hoofdzakelijk natuurlijke gebieden.

*Grondig nazien van alle financiële, wettelijke en beheersgebonden maatregelen binnen de E.G. en de Lidstaten, die uitgewerkt worden om de produktie aan te moedigen binnen de overvloedige sectoren.

Alle 'Bijzonder Akties' voor bodembescherming, aangehaald door de Kommissie, worden door het E.E.B. enkel beschouwd als een heilmiddel voor symptomen. Enkel een landbouwpolitiek die alle boeren aanmoedigt tot extensieve teelten zal tot resultaten leiden.

Bossen

De herbebossing, -vooral met inheemse soorten die in de streek thuishoren- van gronden waarop er regelmatig overvloedig geteeld wordt moet aangemoedigd worden; deze in de plaatsstelling moet gezien worden als een manier om opnieuw waardevolle natuurlijke bosgebieden aan te leggen en om de druk te verminderen op verdere herbebossing van andere half-natuurlijke gebieden die waardevolle natuurlijke leefgemeenschappen herbergen.

In het zuiden van de Gemeenschap hebben het voorkomen en het blussen van bosbranden ook een groot ekologisch belang. Hier bestaat de ekologische waarde van de bossen er vooral in de erosie te vermijden en de waterhuishouding in evenwicht te houden wat vaak meer betekenisvol is dan de houtproduktie.

Het E.E.B. wijst op de risico's van Eucalyptus plantages om desertificatie onder de aandacht te brengen.

Verkeer

18. Een slecht verkeersbeleid dat niet wordt bevestigd, zal het vooruitstrevend werk dat op andere vlakken werd gevestigd ondermijnen: een voortschrijdende uitbreiding van het private wegvervoer zal:

-vele beperkingen die gerealiseerd werden op gebied van uitlaatgassen van voertuigen waardeloos maken indien het totale verkeersvolume stijgt.

-leiden tot verhoogd energieverbruik.

-het verlies van groene zones binnen de E.E.G. verhogen.

-milieuvervuiling in de steden verhogen.

-al het positieve werk gevestigd binnen de Gemeenschap in 1986, het Europees jaar van de Veiligheid teniet doen en de totaal onaanvaardbare positie waarbij elk jaar meer dan 50.000 verkeersdoden vallen binnen de E.E.G., verergeren.

Naar onze mening moeten voorzieningen op milieuvlak ingebouwd worden in alle vervoersplanningen. Er moet vooral gestreefd worden naar:

- 1) Vermindering van het autoverkeer;
- 2) Bevordering van het openbaar vervoer;
- 3) Bevordering van wandelen en fietsen;
- 4) Vrachtvervoer uit het wegverkeer bannen;
- 5) Het afstappen van nutteloze uitbreiding van het wegennet.

Deze eisen moeten teruggevonden worden bij elke stap naar de ontwikkeling van een Gemeenschappelijk Vervoersbeleid van de E.E.G., maar ze moeten ook in beschouwing genomen worden in het 4de A.P.

Nukleaire veiligheid.

19. In het licht van de gebeurtenissen in Tsjernobyl hernam het openbaar debat over kernenergie. Het E.E.B. betreurt dat het A.P., spijts zijn beknoptheid in het algemeen, geen poging doet om duidelijk en open de milieuproblemen verbonden aan het gebruik van kernenergie, te belichten vermits dit de Europese burgers verontrust.

Het is voor discussie vatbaar of er inderdaad sprake is van een groeiend gebruik van kernenergie in de Europese gemeenschap. Opdrachten voor nucleaire vestigingen werden geschrapt in Nederland en Duitsland en de sluiting van een werkende centrale werd beloofd door de Italiaanse regering. In het Verenigd Koninkrijk, Italië, Duitsland en Nederland zijn gedetailleerde voorstellen van het beperken van de nucleaire inbreng in de elektriciteitsvoorziening in ernstig onderzoek op hoog politiek niveau. Opiniepeilingen in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, België en Frankrijk tonen duidelijk aan dat kernenergie aanzienlijk van populariteit heeft ingeboet in 1986. Het zou meer

Het doorzettingsvermogen van de kernindustrie spijs het groeiend politiek, publiek en wetenschappelijk verzet doet echter belangrijke 'vragen rijzen in termen van milieubescherming'. De thans gekende metingen in het kader van de kernramp in Tsjernobil hebben overduidelijk gewezen op een noodzaak aan internationale samenwerking bij eventuele toekomstige nucleaire rampen en bij het inplanten van nucleaire vestigingen. Er is relatief weinig aandacht besteed aan de verbetering van de veiligheidsvoorwaarden bij de bestaande installaties.

De principes vervat in het Euratom-Verdrag, berustend op ALARA, stellen in feite niet zo'n hoge bescherming van het milieu tegen radioactiviteit voor zoals vastgelegd in het programma. Vanuit wetenschappelijke, medische, milieubewuste en verenigingsmiddens verhoogt thans de druk om het principe van ALARA te vervangen door een eis om de stralingen te beperken tot normen die 'zo laag als technisch mogelijk' moeten liggen. Internationale normen die binnen dit gebied opgesteld werden (door de I.C.R.P.), zijn op zichzelf ontoereikend, in die mate, dat gezien de invloed van de nucleaire industrie, ze ook verder worden gebaseerd op het principe van ALARA, en deze overeenstemming is zeker geen waarborg op doeltreffendheid.

Verbruikers en milieu.

Ontwikkelingssamenwerking.

In verband met kernenergie geeft het niet voldoende de verhoudingen weer, om niet te spreken over de verplichting om het gebruik van niet-nucleaire energie aan te moedigen, over de alternatieve energievormen, energiebesparing of meer doelmatige aanwending van energie. Van de 7,7 miljard ECU die in totaal over 4 jaar voorzien zijn voor research is er 1,68 miljard ECU voor onderzoeksprogramma's over kernenergie en niet-nukleaire portie bedraagt slechts 210 miljoen ECU, wat overeenkomt met 12,5% van de begroting energieresearch. (Ter vergelijking: de Japanse regering besteedt dit jaar 127,5 miljard Yen (ca 752 miljoen ECU) aan energieresearch, waarvan 44% voor de niet-nukleaire sektor. Voor het onderzoek naar de vooruitstrevende brandstofcel-technologie beleggen de V.S. en Japan elk 100 miljoen, daar waar de E.G. en twee van haar lidstaten samen 3 à 4 miljoen ECU per jaar spenderen.

Milieurama 1988/3 21

Enkele principiële bemerkingen.

24. Het 4e actieprogramma gebruikt enkele vooropstellingen die onderstrepen hoeveel economische criteria betrokken worden bij de produktie binnen het leefmilieu, in plaats van het eerst voorzien van voorzorgsmaatregelen voor de bescherming van het leefmilieu als een voorwaarde voor economische activiteiten.

25. Kosten-Baten analyses worden herhaaldelijk aangevraagd door de industrie, daar waar het duidelijk is dat er geen gemeenschappelijke criteria bestaan voor investeringen of schadegevallen binnen het leefmilieu. Wat is de 'economische waarde van een verdwenen plant- of diersoort? Alles tussen 'nul ECU en eeuwige verdoemenis'. Alle kosten-baten analyses tot op heden werden zwaar betwist en dienden derhalve niet tot een basis voor objectieve evaluatie.

26. EEB beschouwt de voorzorgsmaatregelen overeenkomstig de "state of art", die boven alles een variabele faktor is als ontoereikend. We zouden ons daarentegen als doel moeten stellen het huidige niveau van de "state of the art" te verbeteren, teneinde druk uit te oefenen voor de ontwikkeling en de toepassing van de best beschikbare technologie en te streven naar strenge normen

27. Milieuorganisaties waren altijd tegen het invoeren van 'gedragskodes', daar ze niet wettelijk bindend zijn en geen enkele strafmaatregel voorzien. De milieuorganisaties hebben ze altijd beschouwd als een soort verdragingsmaneuvers die welkom zijn om wettelijk bindende maatregelen uit te stellen of te verhinderen.

28. Los van straffen in het geval van het niet voldoen aan de wettelijke reglementeringen, die goedgekeurd worden met het oog op milieubescherming, is er altijd nog de vraag geweest om het principe "de vervuiler betaalt" te erkennen en hierbij aansluitend een precieze reglementering van de verplichtingen.

Het EEB is van mening dat mens en milieu met onberekenbare risico's gekonfronteerd worden, en dat in sommige streken slechts een doeltreffende bescherming kan geboden worden door het invoeren van strenge verplichtingen en het afschaffen van de bewijslast. Als voorbeeld kan worden gesteld: de sedimenten met een stijgende concentratie van zware metalen en andere toxische stoffen in de haven van Rotterdam en de drinkwatervoorziening van de stad.

De rampzalige vervuiling van de Rijn die veroorzaakt werd door de firma Sandoz maakt duidelijk dat de verplichtingen niet mogen eindigen aan de grens, maar dat we moeten komen tot bindende regels op internationaal vlak.

29. In verband met een "parallelle" benadering van vervuilingsskontrole is het wenselijk zowel lozingsnormen als kwaliteitsdoelstellingen te voorzien evenals een gelijkschakeling van de strenge afvalnormen.

MAATREGELEN IN SPECIFIEKE GEBIEDEN

Atmosfeervervuiling.

30. Er bestaat geen twijfel over dat op de eerste plaats een bezoedelingsbeleid nodig is. Hoewel normen voor de luchtkwaliteit nuttig kunnen zijn als een soort controle, toch moet dergelijk beleid gebaseerd zijn op het principe van ekologischer limieten. Om deze te kennen zou men moeten werken met het kritisch-ladingsprincipe. Een werkgroep die opgericht werd onder auspiciën van de Waalse Ministerraad omschrijft dit principe voor zwavel en stikstof: "De hoogste lading die geen chemische mutaties tot gevolg heeft die leiden tot langdurige schadelijke gevolgen voor de meest gevoelige ekologischer systemen." (Bron: NILSON, J. (Ed.), Kritische ladingen voor zwavel en stikstof). We hebben thans wetenschappelijke informatie over de limieten van het weerstandsvermogen der natuur; we moeten in functie daarvan handelen.

Tot op heden zijn er luchtkwaliteitsnormen voor SO₂, stof, NO_x en lood. Deze normen liggen te hoog om op lange termijn zekerheid te geven voor de bescherming van de menselijke gezondheid en het leefmilieu. (de richtwaarden kunnen al beter dienen als criteria)

Zo zou men moeten rekening houden met een herziening van de bestaande normen. Een andere vraag is of er nood is aan luchtkwaliteitsnormen voor ozon. Nieuwe, herziene normen zouden natuurlijk moeten gebaseerd zijn op ekologischer grenzen.

31. Het EEB betreurt dat de lidstaten tot nu toe niet tot een akkoord kwamen over de te nemen maatregelen om de emissie van SO₂, NO_x en deeltjes te verminderen, waardoor de lozingen doorgaan met de ophoping in het leefmilieu tot gevolg.

De gemeenschap is toegetreden tot de Konventie van Genève op de beteugeling van grensoverschrijdende luchtbezoedeling op lange afstand. Deze konventie werd geamendeerd met een bijkomend protocol waarin de lidstaten zichzelf voornemen hun lozingen te verminderen met minstens 30% voor 1993. De lidstaten van de Gemeenschap zouden ook lid moeten worden vermits deze konventie de mogelijkheid biedt ook de Oosteuropese staten te integreren in de strijd voor vermindering van de luchtvervuiling.

32. Het met weinig enthousiasme aanvaarde compromis van 1985 op wagenuitlaatgassen, dat voornog niet werd toegepast wegens de reserves gemaakt door Denemarken en Griekenland, is niet geschikt om luchtvervuiling te verminderen. Bovendien is het aantal nieuw ingeschreven wagens verleden jaar aanzienlijk gestegen. Zelfs met de meest efficiënte technische faciliteiten zullen aldus meer diepgaande benaderingen nodig zijn. Alle Europese wagenbouwers produceren, nu al, modellen voor de uitvoer die voorzien zijn van

drie-wegs-katalysatoren.

Dankzij de moderne komputertechnieken zullen nu gewone verbrandingsmotoren met 3-wegs-katalysatoren worden uitgerust, wat brandstofbesparing en uitlaatbeperking samen kan mogelijk maken. De technische vooruitgang laat dus strenge normen toe.

33. Het EEB betreurt dat de Commissie haar inspanningen niet vergroot om een Gemeenschaps overkoepelende snelheidsbeperking in te voeren. Tegenover het stijgend aantal wagens zou dit een snelle en doeltreffende maatregel betekenen voor uitlaatbeperking, met daarnaast een positief gevolg bij het aantal en de ernst van ongevallen.

34. Voor CFK's als drijfgassen voor spuitbussen bestaan er vervangingsprodukten die op heel korte termijn kunnen worden gebruikt. Vermits spuitbussen 1/3 van de totale produktie van CFK's in de E.G. uitmaken, zou de Gemeenschap heel snel een bijdrage kunnen leveren aan de wereldwijde inspanningen voor het behoud van het ozonschild.

Watervervuiling

35. Er moeten zo vlug mogelijk richtlijnen worden opgesteld voor de lozing in het watermilieu van alle 129 stoffen op de zwarte lijst (om de richtlijn van 1976 ten uitvoer te brengen).

Aan de andere kant is het nutteloos dergelijke zwakke lozingsbeperkingen te maken zoals thans het geval is in de bestaande richtlijnen; vermits de stoffen op de zwarte lijst zo schadelijk zijn, zouden enkel uiterst minieme sporen mogen en kunnen aanvaard worden. Het is daarom ook vanzelfsprekend dat voor de wetgeving op waterbezoedeling ook ekologische limieten moeten gehanteerd worden.

Naast de "zwarte lijst" bestaat er ook een "grijze lijst" van stoffen waarvoor reglementering nodig is.

36. Ontlastingen van landbouw: kunstmest, intensieve veeteelt en kuilvoer dragen sterk bij tot het vervuilen van het grondwater, de waterlopen en uiteindelijk de zee. De boeren moeten leren dat te vermijden.

37. Zeevervuiling, vooral in de kustzones, is in alarmerende mate gestegen gedurende de laatste jaren. Enkel ingrijpende, gemeenschappelijke maatregelen kunnen ontlasting brengen. Het toetreden tot het Verdrag van Londen zou voor de Gemeenschap een eerste stap kunnen betekenen, die zonder uitstel zou moeten worden gezet om alle verdere schade te vermijden.

38. Bewuste toepassing van de overeenkomstige internationale konventies en protocols waarvan de Gemeenschap contracterend partner is kan helpen. Het E.E.B stelt ook voor de mogelijkheid te onderzoeken en te onderhandelen met de betrokken lidstaten om de Noordzee tot "speciaal gebied" te verklaren, net als de Middenlandse Zee en de Baltische Zee, vermits de tekenen verhogen dat de menselijke activiteiten te veel druk uitoefenden op het ecosysteem van de Noordzee en het erg aantasten: verhoging van visziekten, verdwijning van sommige soorten.

Chemische stoffen.

39. Het 6de amendement van Richtlijn 67/548/EEG heeft de controlemaatregelen bepaald voor het uitbrengen en kommercialiseren van nieuwe chemikaliën, met de hulp van de chemische industrie, op Europees niveau. De reeds bestaande chemikaliën vormen echter ook een gevaar voor mens en milieu. Het lijkt compleet onlogisch dat hun risico's, verdeling en gebruik niet op dezelfde manier worden gecontroleerd als dit gebeurt met chemikaliën die geregistreerd werden na 18 september 1981. Voor de bepaling van hun toxiciteit herinnert het EEB aan de voor iedereen toegankelijke testresultaten van de V.S.A. Dus wordt het argument dat testen te duur kosten hiermee van de kaart geveegd.

40. De uitvoer van gevaarlijke stoffen naar ontwikkelingslanden zou moeten berusten op voorafgaande duidelijke afspraken.

Afval

41. Een gezond afvalsbeleid moet natuurlijk gebaseerd zijn op de principes van het vermijden, het verminderen en veilig storten van afval.

42. De burgers van de E.G. hebben minder en minder zin om het storten van afval, vooral toxisch en gevaarlijk afval, in hun buurt toe te laten. Dit leidt tot een schaarste aan stortplaatsen en mogelijkheden. Om deze redenen zullen propere technologieën, vroeg of laat, een economische noodzaak worden, indien men niet zijn toevlucht wenst te nemen tot slukstorting.

43. De mens en zijn milieu worden in gevaar gebracht door het storten, het vervoeren en het verwerken van toxische afval (maar ook van toxische materialen in het algemeen) en ze kunnen grote schade lijden. Een strenge aansprakelijkheid die niet gesteund is op verantwoordelijkheid zou een middel kunnen zijn om op te draaien voor de schade. Het risico is nog veel groter met radioactief afval.

Biotechnologie.

44. Om de biotechnologie toe te laten zich te ontwikkelen zonder kwade gevolgen voor mens en milieu zijn goed omschreven reglementen nodig vanaf het begin der operaties. Het EEB verheugt zich over dit initiatief.

Natuurbescherming.

45. Nadat de Gemeenschap, bijvoorbeeld met de richtlijn voor de vogels, de Konventie van Washington voor de bescherming der soorten doordrukte, mag ze thans niet aarzelen; daar ze thans de bevoegdheid heeft dankzij de Enkelvoudige Europese Akte, om actief mee te werken en als steun voor de 'World Conservation Strategy' een 'European Conservation Strategy' uit te werken.

46. Er is een behoefte aan veel doeltreffender voorzieningen betreffende de bescherming van 70 belangrijke vogelverblijfplaatsen en veel meer breed opgezette acties (bescherming der verblijfplaatsen, wetenschappelijk onderzoek, volksoopvoeding, toezicht) in verband met bedreigde vogelsoorten. Eender welke lijst van de gemeenschap zou niet enkel de beschermde gebieden moeten omvatten, doch ook die gebieden die omwille van hun belang binnen de Gemeenschap zouden moeten beschermd worden.

A.C.E. is niet opgewassen tegen deze opdracht en moet uitgebreid worden qua omvang en doelstellingen. Het E.R.D.F. zou eveneens moeten bijdragen tot het bewaren van waardevolle verblijfplaatsen

en bedreigde vogelsoorten, door landbouwers te helpen belangrijke oppervlaktes, voor eeuwig, te behouden zonder verlies aan inkomen.

De Kommissie moet erkennen dat de bescherming van trekvogels internationale aktie vereist en is van plan activiteiten te ontwikkelen binnen het kader van de Konventie van Bonn houdende de bescherming van trekvogels en dieren in de natuur, met als doel de bescherming van Europa's trekvogels, en de deelname aan de Konventie voor de Bescherming van de Europese Natuur en de Natuurlijke Verblijfplaatsen.

47. Het aantal planten dat met uitsterven bedreigd wordt, is de laatste jaren op alarmerende wijze gestegen. Vermits planten ook de basis vormen voor het dierenleven kan de uitsterving van een soort een kettingreactie veroorzaken.

48. Het E.E.B. deelt de mening van Kommissie waarbij het milieubewustzijn van het groot publiek, moet verhogen, teneinde de natuurbescherming aan de aandacht van alle Europese burgers te onderwerpen. Hiertoe zouden Europese en Nationale milieu - "N.G.O.'s" moeten gesteund worden en de kans gegeven worden om het brede publiek te bereiken langs de massa-media e.d.. De "EYE" geeft hiertoe een goede mogelijkheid.

Fysische planning.

Het E.E.B. vestigt de aandacht op de noodzaak aan aandacht vanwege de E.G. voor de milieu-gevolgen van verordeningbesluiten die door de E.G. worden gesteund. Grote projecten in het bijzonder neigen naar rampzalige gevolgen voor het milieu.

In dit verband zou de aandacht moeten gevestigd worden op kustgebieden die wel afgebakende regio's zijn die onder een enorme druk staan vanwege industrie en toerisme. Het Alpengebied, -één van de laatste natuurlijke ecosystemen- krijgt harde klappen te verduren.

Het zou een verplichting moeten worden dat industriezones worden hergebruikt in plaats van het creëren van nieuwe zones.

Het stadsprobleem vereist oplossingen in een Europees perspectief. In geïntegreerde programma's zou, met de hulp van de structureringsfondsen van de Gemeenschap, in het bijzonder van het Regionale Fonds, een coördinatie kunnen uitgewerkt worden voor regionaal- en milieubeleid.

Bijstand zou moeten gekanaliseerd worden naar organisaties op niveau van de Gemeenschap en ook naar "N.G.O.'s". Er zijn voorbeelden die aantonen hoe belangrijk de bereikte resultaten kunnen zijn, met een betrekkelijk bescheiden financiële inbreng, voor de levenskwaliteit in de Europese steden door de ekonomie te doen herleven en door de vrijwilligersinitiatieven aan te moedigen.

Het creëren van stedelijke natuurgebieden zouden met de hulp van ACE kunnen ten goede komen aan zowel de stedelijke gebieden als de natuur.

Het E.E.B. neemt deze gelegenheid te baat om aan te dringen bij de Gemeenschapsinstellingen dat ze hun verantwoordelijkheid zouden opnemen bij de uitbreiding van hun eigen gebouwen in Brussel, die tot een pilootoperatie zouden kunnen worden uitgewerkt.

Ontwikkelingssamenwerking.

50. In de Derde Wereld zijn er steeds meer rapporten over milieuproblemen van verontrustende proporties, waarbij woudontginning en eruit voortvloeiend waterschaarste de top van de lijst halen. Hierdoor hebben de tropische wouden een dringende aandacht nodig in ontwikkelings- en samenwerkingsprogramma's in de Gemeenschap. Waterrijke gebieden en eilanden worden met degradatie bedreigd en eisen een grotere bekommernis.

ROTZOOI-EILAND VLAKBIJ DE KUST

DE HOOFDVOGEL VAN HET JAAR VAN HET LEEF- MILIEU

Enkele machtige industriële ondernemingen met enkele studie bureau's hebben het lumineus idee opgevat om onze kuststreek met een bijzonder geschenk te bedenken. Alsof de zee nog niet genoeg vervuild is, wensen zij over te gaan tot de oprichting van een monster-afvaleiland.

Het afvaleiland zou worden opgericht enkele kilometers voor onze kust en zou dienstig zijn voor allerhande afval als vervuild baggerspecie, industrieel afval, chemische stoffen, enz ... (voorziene bergcapaciteit 120 miljoen m³).

De 'Groep S', verzamelnaam van de aannemersondernemingen, heeft haar voorstudies reeds beëindigd en volgens de eerste berekeningen uitgemaakt dat de kostprijs voor de konstruktie van dit alles zowat rond de 35 miljard zou schommelen.

Dat bepaalde vertegenwoordigers van deze groep dan nog het lef hebben een dergelijk rotzooi-eiland als een toeristische attractie voor te stellen grenst aan het ongelooflijke.

Een afvaleiland voor onze kust biedt in het geheel geen enkele bijdrage in het noodzakelijk voorkomingsbeleid dat er inzake afvalproduktie dient gevoerd te worden en beoogt enkel het verplaatsen van het afvalprobleem van het land naar de zee toe.

Dat de bouwplannen van een dergelijk waanzinnig projekt niet alleen beroering en ongenoegen verwekken bij de kustbewoners maar tevens bij alle kusttoeristen dient zeker niet onderlijnd te worden.

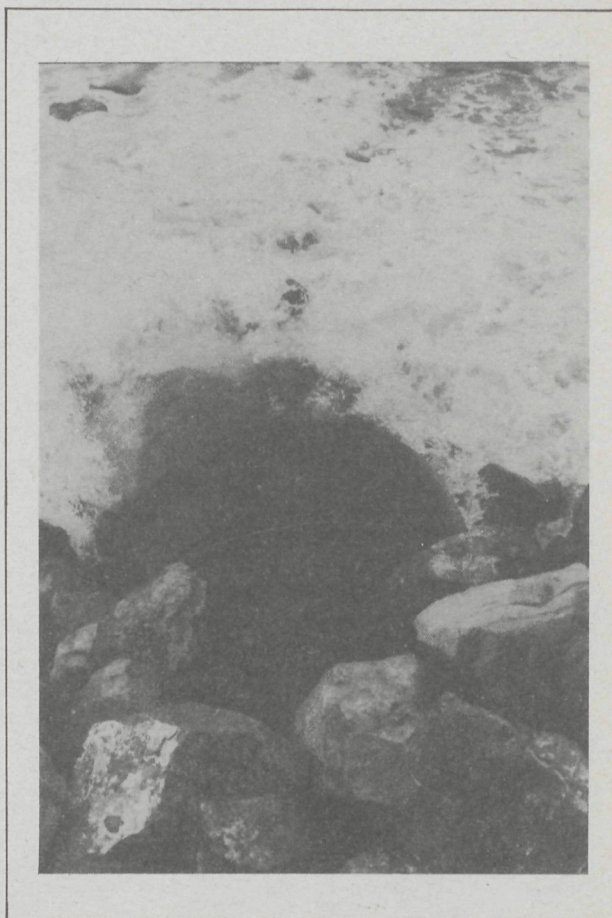
Een onafhankelijke milieuvereniging 'Stichting Noordzee' heeft zich dan ook voorgenomen alles in het werk te stellen opdat een dergelijk wangedrocht niet zou uitgevoerd worden.

Zij wenst zich in te zetten voor een propere Noordzee en tegen afvaleilanden.

Tot op heden mocht de vereniging er zich over verheugen dat haar initiatief in talrijke middens navolging kreeg. Meerdere gemeenteraden stemden moties tegen de oprichting, evenals talrijke organisaties en verenigingen: Westtoerisme, de Redercentrale, afdelingen van de horeka-sektor, vakbondcentrales, kulturele organisaties, partijfederaties van verscheidene strekkingen, enz ...

PETITIELIJSTEN werden door de 'Stichting Noordzee' verspreid, en reeds door duizenden personen ondertekend.

De 'Stichting Noordzee' is echter de mening toegedaan dat hoe meer mensen en/of verenigingen de petitie onderschrijven, hoe krachtadiger

zij als vereniging kan optreden, hoe meer druk zij op de beleidsverantwoordelijken kan uitoefenen. Met deze richt zij dan ook een oproep tot alle weldenkende mensen of verenigingen om medewerking.

Dit kan iedereen, eenvoudig door petitielijsten aan te vragen op volgend adres:

Stichting Noordzee, Molenstraat 9, 8420 De Haan. Gelieve er de nodige postzegels bij te voegen voor toezending. U kan ook nog uw steun betuigen door uw bijdrage te storten op 001-1783188-16 van de Stichting Noordzee'. Tenslotte zoekt de 'Stichting Noordzee' ook nog de noodzakelijke plaatselijke medewerkers.

Voor een proper leefmilieu en om onze Noordzee van een rotzooi-eiland te besparen is een kleine inspanning zeker de moeite waard.

In naam van ons leefmilieu, alvast bedankt voor de nodige attenties!

FILITSEN

● Op 10 januari '86 kwam een dolfijn sterven in de haven van Zeebrugge. Een lijkschouwing wees uit dat het dier gestorven was aan een akute kwikvergiftiging.

● In Berlijn en Hamburg heeft men 2 wijken vergeleken waarbij in de ene zout en in de andere met "split" (gemalen rots) de wintergladheid werd bestreden. De resultaten zijn ronduit verbluffend: in de zoutvrije wijk nam het aantal verkeersslachtoffers af en bleef blikshade op het normale peil.

● De Filippijnen zijn de grootste apenexporteur geworden: jaarlijks vinden 75.000 dieren hun weg naar laboratoria, vooral in de V.S.A en Japan, waar ze als proefdieren worden gebruikt.

● Half december zou de "nefos" (gifwolk) in Athene als gevolg van windstil weer 33 doden geëist hebben. Als gevolg daarvan heeft de regering drastische maatregelen afgekondigd om de luchtvervuiling te bestrijden.

● De totale schade veroorzaakt door de ramp in Tsjernobyl wordt geraamd op liefst 500 miljard frank.

● In Nederland wordt vanaf 1 mei de maximumsnelheid op autowegen van 100 op 120 km/u gebracht. Felle kritiek komt vanuit de milieuhoek: bij 120 wordt immers 40% meer stikstofoxyden uitgestoten.

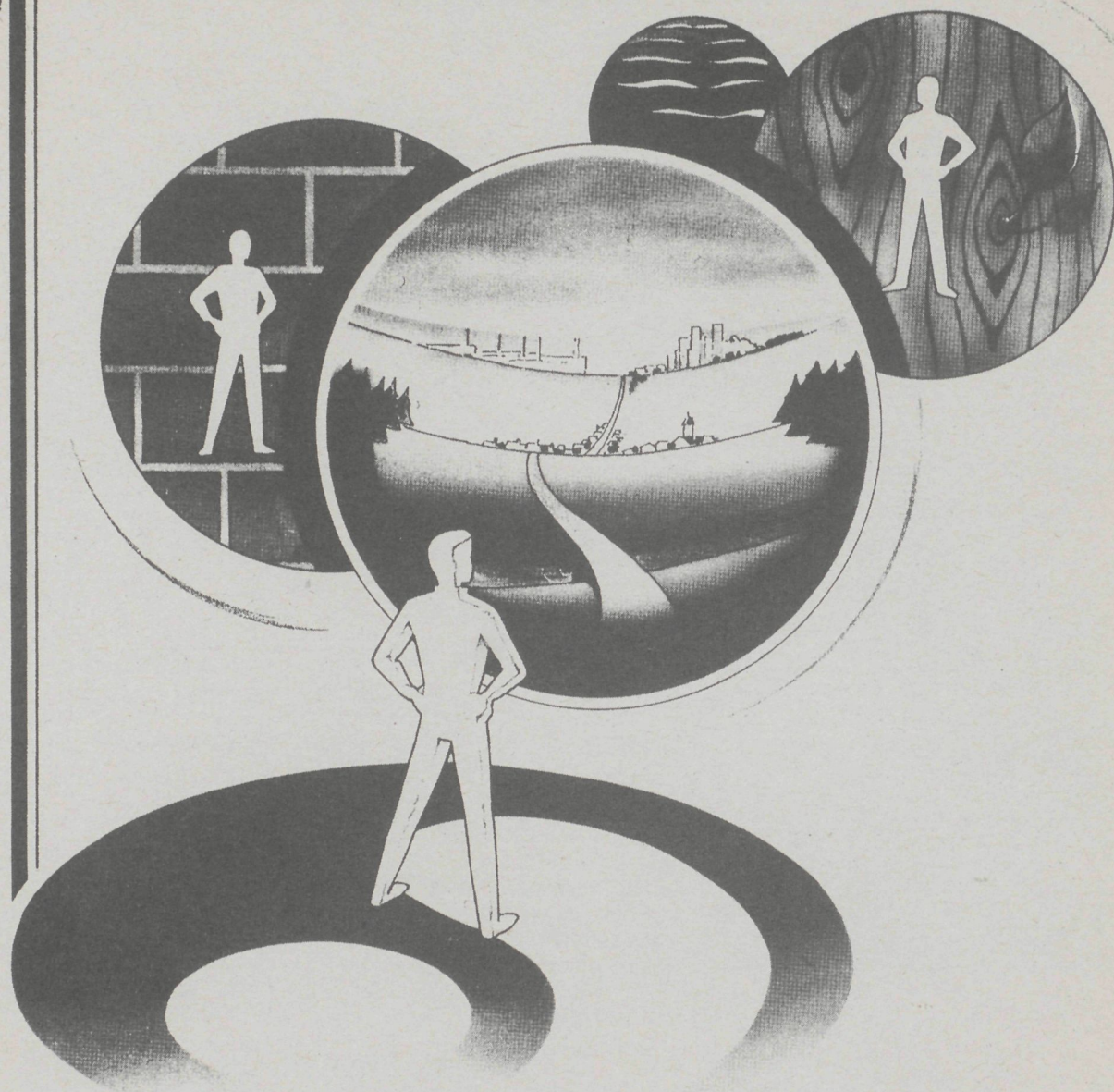
● Nog in Nederland werd berekend dat als gevolg van verzuring jaarlijks op een oogstverlies moet gerekend worden van 600 miljoen gulden (± 11 miljard Bfr.).

● De Verenigde Bloemisten en Tuinaanleggers van Limburg zijn boos op de B.R.T. wegens de aktie "Plant een bos". Zij overwegen gerechtelijke stappen tegen wat zij noemen: "een verkapte vorm van broodroof".

● De West-Vlaamse provincieraad heeft zich unaniem verzet tegen de bouw van een afvaleland in de Noordzee.

● De zee van Azov (U.S.S.R.) mag niet meer bevestigd worden omdat het visbestand danig is aangetast. Oorzaak: door rivieromleggingen monden 2 rivieren niet meer uit in de zee van Azov wat een totale ontregeling met zich heeft teweeggebracht van het ecosysteem.

● De Limburgse gemeente Ham heeft een reglement goedgekeurd waarbij de aanplanting van houtkanten, houtwallen, hagen en bomenrijen, recht geeft op een bepaalde subsidie.

VOOR
DE NATIONALE
LOTERIJ
IS HET
LEEFMILIEU
BELANGRIJK.

WWF PLEIT VOOR EEN NIEUW LANDBOUWBELEID

In een onlangs gepubliceerd Speciaal Rapport roepen de nationale WWF (wereld natuur-fonds) - organisaties uit de meeste EG-lidstaten op tot grote hervormingen van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). De kritiek is vooral gericht tegen het draineren van moerassen en natte graslanden in functie van een intensievere landbouw. Deze gebieden zijn immers van vitaal belang als broedplaats voor vogels en als biotoop van vele plantesoorten. De drooglegging is algemeen over het hele EG-gebied. Zo zijn in Nederland 92% van de natte graslanden in verval en werd in Engeland sinds 1945 50% van de moerassen drooggelegd. Een aantal watergebieden (bv. 'Tablas de Damiel') Spanje zijn, ondanks bescherming door de internationale konventie van RAMSAR, momenteel zelfs helemaal water-loos. Bovendien worden de meeste oppervlaktewaters (in België nagenoeg allemaal) door de intensieve landbouw ernstig verontreinigd. Een en ander wordt sterk in de hand gewerkt door de EG-prijs-ondersteuning die landbouwers aanmoedigt meer pesticiden en meststoffen aan te wenden en te draineren om de teeltoppervlakte te kunnen uitbreiden. Door de toetreding van Spanje en Portugal tot de EC zal ook daar de intensieve landbouw aangemoedigd worden. Het gevaar dat het middellandse zeegebied op korte tijd veel habitats voor zeldzame planten en dieren zal verliezen is dus zeer reëel. De geplande Geïntegreerde Mediterrane Programma's in Frankrijk, Griekenland en Italië die de Spaanse en Portugese toetreding moeten compenseren, zullen daar wellicht toe bijdragen. Eén van die programma's is bv. het omvormen van olijfbos-

jes tot industriële bosaanplantingen of toeristische akkommodaties.

De WWF-organisaties spenderen jaarlijks ongeveer 2,3 miljoen dollar om de natuur tegen de ongewenste effecten van de intensieve landbouw te beschermen. Met een in de goede richting hervormd GLB zou dat geld veel efficiënter in tropische gebieden gebruikt kunnen worden. Onder 'de goede richting' verstaat het WWF o.a.: heroriëntering van de EG-subsidies in functie van een actief beheer van resterende habitats, lagere prijzen en het uit productie nemen van landbouwgrond om zo meer natuur in stand te houden.

LGo

ZWITSERS KUNNEN HUN SPOORWEGEN VEEL CENTEN BEZORGEN

Op zondag 6 december 1987 kon de Zwitserse bevolking zich in een referendum uitspreken over een drastisch investeringsprogramma voor spoorwegen. Het gaat hier om 175 miljard Bfr. die zou worden besteed aan de verbetering van de bestaande trajecten, alsook aan de aanleg van 120 km bijkomende lijnen. Dank zij de direkte democratie konden de Zwitsers zich hier rechtstreeks over uitspreken. Een belangrijke meerderheid heeft zich achter deze investeringsplannen kunnen scharen. Het is blijkbaar niet onmogelijk het grootste deel van een publiek te winnen voor een idee dat openbaar vervoer bevordert. In het licht van de moeilijke situatie van de Belgische mobiliteit is deze ontwikkeling in Zwitserland een verheugend feit. Vraag is wat dergelijke evoluties hier tegenhoudt: de mentaliteit van de bevolking of het 'demokratisch' systeem?

LGo

DE KWALITEIT VAN ONS MILIEURECHT

Hoewel de laatste jaren aanzienlijke inspanningen werden geleverd omtrent de wettelijke uitbouw van het milieubeleid in ons land, wijst de Belgische Vereniging voor Milieurecht in een nota, bestemd voor de regering(en), op de dikwijls nutteloze complexiteit van het milieurecht. Enerzijds is de samenhang van de wetgeving binnen één milieusektor vaak problematisch (bv. de onderlinge coördinatie inzake afval-wetgeving); anderzijds levert de toepassing van de milieuwetgeving uit verschillende beleidssectoren binnen éénzelfde situatie eveneens problemen op (bv. wetgeving inzake afval en grondwaterbescherming). De vereniging ziet verbetering van deze situatie op twee vlakken. Vooreerst dient de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling inzake leefmilieu vereenvoudigd en verduidelijkt te worden. In het licht van de voorgestelde grondwetsherziening moet de momenteel ontoereikende samenwerking tussen de drie beleidsniveau's (Europees-nationaal-regionaal) dan ook bevorderd worden. Speciale aandacht moet hierbij gaan naar de tenuitvoerlegging van de Europese milieuriichtlijnen. In tweede instantie zal het Belgische milieurecht ook doorzichtiger moeten worden voor de burger en beter hanterbaar voor bestuur en rechter. In plaats van een 'gefragmenteerde' wetgeving, waarbij de burger het bos niet meer ziet doorheen de bomen, dient men tot een coördinatie en integratie van het milieurecht te komen. In dit verband pleit de vereniging voor een uniforme benadering d.m.v. algemene kaderwetten welke een coördinatie van het milieurecht tot stand brengen (zoals dat in Nederland

reeds het geval is). Enkel op die manier kan het milieu-recht doorzichtiger en efficiënter opgemaakt worden, zowel voor de burger, de industrie als het bestuur.

LV

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De Leuvense Wetenschapswinkel bestaat 8 jaar. Bedoeling van het initiatief was, en is, om kennis en onderzoeksmogelijkheden die binnen de universiteit aanwezig zijn, kosteloos ter beschikking te stellen en aan te wenden voor groepen die niet over de nodige kanalen en/of financiële middelen beschikken. Om in aanmerking te komen, dienen de aanvragen te voldoen aan een aantal criteria. Zo moet de aanvraag aangebracht worden door een groep die zich kritisch opstelt in de maatschappij en geen uitgesproken commercieel karakter heeft. Eenmaal dat de aanvraag rond is, wordt wetenschappelijk personeel gezocht die de groep verder kan helpen. Deze hulp kan van uiteenlopende aard zijn: praktisch advies bij het opstellen van een literatuurlijst, langlopend onderzoek, een eindverhandeling... Vooral inzake ruimtelijke ordening kwamen heel wat aanvragen binnen voor studie en onderzoek. Juist door een groter aantal vragen wil de Wetenschapswinkel proberen binnen het universitaire milieu, en ook daarbuiten, de nadruk te leggen op de nood aan onderzoek dat rechtstreeks inspeelt op problemen in de maatschappij. Voor nadere informatie: Leuvense Wetenschapswinkel, Naamsestraat 96, 3000 Leuven. De winkel is elke woensdag open van 18 tot 20 uur. Dan is er ook telefoon: 016/20 54 41.

LV

KASTEEL SNOY TE STEENOKKERZEEL WORDT GOLF-CLUBHUIS

De werkgroep Leefmilieu van Melsbroek meldt dat gemeenschapsminister J. Pede is ingegaan op het beroep van de Brabantse Golf om het kasteel Snoy te Steenokkerzeel te gebruiken als clubhuis en dienstencentrum.

Het kasteel (gelegen in het Floordambos, voormalig parkgebied, nu golfterrein) werd reeds in augustus 1985 als dusdanig omgebouwd. Voor een dergelijke functionele wijziging is een vergunning wettelijk vereist. Zowel AROL als het Kollege van Burgemeester en Schepenen weigerden echter de aanvraag van de vzw Brabantse Golf die deze verbouwing in regel moest stellen. De Brabantse ging in beroep bij de Bestendige Deputatie, tevergeefs.

Het daaropvolgende beroep bij Minister J. Pede had meer succes. Overwegend dat de bestemmingswijziging geen ruimtelijke implicaties t.o.v. het omgevend park zou hebben en dat de nieuwe functie het gebouw valoriseert en daardoor het behoud ervan vrijwaart, besloot de ex-minister voor ruimtelijke ordening de vergunning af te leveren. Zo heeft J. Pede met één van zijn laatste manoeuvres de eerste stap gezet in de regularisering van al de begane overtredingen.

En waarschijnlijk zullen er nog meer volgen. In het parkgebied is de hoogstammige boomgaard verdwenen, heeft men nivellerings van meer dan 1 meter uitgevoerd, en is een openbare weg omgeploegd en in het golfterrein geïntegreerd. Dit alles zonder vergunning en zonder reactie van de overheid. Buiten nieuwe regularisering zullen er ook wel geen komen.

LGo

BELT BETRAPT TESSENDERLO CHEMIE OP ERNSTIGE OVERTREDING

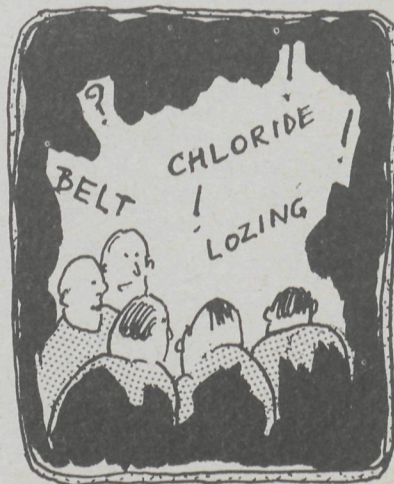
Belt (Beter Leefmilieu Tessenderlo) heeft ernstige inbreuken vastgesteld op de geldende lozingsvergunningen van Tessenderlo Chemie.

Tevens verzoekt Belt de Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij (VWZ) een einde te maken aan de overtredingen door Tessenderlo Chemie.

Sinds 1986 weet het bedrijf reeds dat ze haar lozingspunten moet afbouwen en het chloridegehalte moet verminderen van 40.000 mg/l tot 500 mg/l: op aandringen van Tessenderlo Chemie zelf werd het tijdstip waarop het bedrijf hiermee in orde dient te zijn uitgesteld tot 1 januari 1988.

Belt verneemt maandag 4/1/'88 dat de V.W.Z. alle vastgestelde overtredingen - netjes op tijd - heeft geregulariseerd. De verbeteringen worden weer op de lange baan geschoven. Het is duidelijk dat de V.W.Z. wil voorkomen dat Tessenderlo-Chemie vanaf 1 januari '88 in overtreding is. Dit alles ruikt naar afspraakjespolitiek: in plaats van strenge lozingsvoorwaarden op te leggen, verandert de V.W.Z. de lozingsvergunning op vraag van de vervuiler. Met zo'n beleid is het milieu niet gediend, wel de vervuiler.

AK

JAAR VAN HET LEEFMILIEU IN DE BUURT VAN DE ROBIANOSTRAAT TE BORS- BEEK

De milieuvereniging BENEGORA stelde sedert lang ernstige luchtverontreiniging en afvalproblemen vast. Het volgen van vrachtwagens met gevaarlijke stoffen leidde in ettelijke gevallen naar Borsbeek. Met name naar PROGAS en VERBOMIN-GASTRANSPORTEN n.v. Het betrof het bekende LPG en verder een reeks van gevaarlijke stoffen van allerhande aard.

In geen tijd kwam er een gestructureerd burgerinitiatief tot stand, waarbij een hele reeks verenigingen en bekende mensen zich aansloten.

Na 12 maanden werd aan de firma PROGAS de vergunning onttrokken om nog verder LPG op deze terreinen te behandelen. De LPG-opslag en- behandeling hield op, maar het blijft er "komen en gaan". Dus bleef de milieuhinder en het gevaar op die manier vrijwel onverminderd bestaan. Het contact met verenigingen die zich zorgen maken over de afbraak van het leefmilieu leidde tot het gebruiken van de 'wettelijke' middelen om de hinder en het gevaar uit de wereld te helpen: 170 PV's en 62 schriftelijke klachten in de tijdspanne 1983-1987. Inmiddels kregen de AROL en de VWZ vrijwel gelijktijdig met de Rijkswacht opdracht geen vaststellingen meer te doen.

Het gasbomkomitee heeft vrijwel alle rechts- en bestuursmiddelen benut om de hinder en het gevaar te doen ophouden, zodat besloten werd klacht neer te leggen tegen de burgemeester (nalatigheid in het uitoefenen van zijn ambt). Het betreft een burgerlijke procedure die echter jarenlang kan duren.

GV

GRONDWATERZUIVERING

Norton Chemische behandelingsprodukten (Akron, Ohio U.S.A.) heeft een nieuw proces ontwikkeld om vluchtige organische stoffen in grondwater te verwijderen: dit is het "Snowflake plastic packing". Norton Company is een wereldfabrikant die voor verschillende industrieën werkt.

Inlichtingen: Bulletin GWS-1: Snowflake Packing for Ground Water Stripping.

Norton Chemical Process Products
P.O. Box 350
Akron
Ohio 44309

AK

WWF RUILT SCHULD VOOR NATUUR

WWF-nieuws gaf onlangs details van een plan om 1 miljoen US-dollars schuld van Ecuador af te kopen van commerciële banken en het geld te gebruiken om natuurbehoudsprojecten te financieren van de "Fundacion Natura".

De President van "Fundacion Natura" Roque Sevilla zegt hierover het volgende: voor iedere geïnvesteerde dollar zal er een opbrengst zijn van 6 dollar in natuurbehoud. Inlichtingen: Gordon Shepherd, Information Division, WWF International, tel. 441(022)64 71 81.

AK

LEVEN VAN HET LAND

Op 22 januari laatstleden werd de Internationale Week van de Landbouw (IWL) voorgesteld. Van 7 tot 14 februari vormde dit landbouwsalon de Heizel om tot 'de grootste boerderij van België'. De bezoeker kon er kennis maken met de nieuwste snufjes in de landbouw en (vooral) de aanverwante activiteiten. Ook het salon tuin, park en bos vond er nog een plaatsje. Wat vooral opviel was de steeds verder schrijdende inkapseling van de eigenlijke landbouw in de

komplexe agro- business'. Eén van de belangrijkste initiatieven tijdens dit salon, de AGRIBEX-operatie, illustreerde dit overduidelijk. Bedoeling van AGRIBEX was (en is) de Belgische agro-industriële technologieën in contact te brengen met de buitenlandse vraag. In dit licht werd een internationaal forum op poten gezet en werd AGRIBEX-inventaris verspreid. Hierin stellen 300 Belgische 'Agro- partners' zich voor met naam, toenaam en te verhandelen goederen en/of diensten. De IWL-vlag dekt duidelijk maar een deeltje van de lading.

Op dezelfde perskonferentie werd ook de nieuwe brochure van de dienst Public Relations-landbouw, "LEVEN VAN HET LAND" uitgebreid toegelicht. Blijkbaar een belangwekkende publikatie, want een hele reeks landbouw-prominenten, tot zelfs staatssecretaris P. De Keersmaecker, namen deze taak op zich.

De brochure is vlot geschreven, rijk geïllustreerd en de goed-ogende lay-out zal het doornemen ervan wellicht bevorderen. Een inhoudelijke evaluatie is iets minder positief. In eerste instantie wordt de hand in eigen boezem gestoken (is intensieve landbouw in België nog verantwoord?). Gaandeweg moet de lezer echter constateren dat alle (terechte en onterechte) kritieken worden gerelativeerd. Of door hinkende vergelijkingen weggewuifd. De konklusie van de brochure is "Ja!".

Leven van het land is voor steeds minder boeren, maar voor steeds meer industriëlen weggelegd. Begrijpelijk dat de agro-business een verdere stijging van de landbouwproductie aan een breed publiek tracht te verkopen. Als drijvende kracht achter zowel het landbouwsalon als de Public-Relation dienst landbouw is dat niet zo moeilijk. En een snufje handig verpakte demagogie is daarbij erg efficiënt.

LGo

DE ALPEN WORDEN BEDREIGD

De Alpen zijn heden ten dage de meest bedreigde bergstreek ter wereld. Dit is een van de konklusies van een internationale groep van bergexperten die samenkwamen te Chambéry (Frankrijk) ter gelegenheid van een konferentie van de Internationale Unie voor Natuurbehoud (UICN). Volgens Frédéric Briand (voorzitter van de konferentie) hebben de experts volgende problemen naar voren gebracht: het afsterven van de bossen, het achteruitgaan van de landbouw, de groeiende druk van het toerisme, het onaanvaardbaar peil van het wegverkeer, de lucht- en waterverontreiniging. Het is vooral het effect van deze zaken dat van de Alpen de meest bedreigde bergstreek maakt. De internationale bergexperten hebben voorgesteld zo vlug mogelijk een internationaal centrum op te richten voor het leefmilieu van de Alpen. Dit centrum zou in de Savoie gebouwd worden.

Meer inlichtingen: Frédéric Briand of David Pitt, Bergprogramma, VICN, Avenue du Mont Blanc, 1196 Gland, Zwitserland.

AK

LUCHTHAVEN EN STORT BEDREIGEN AZIATISCH WETLAND

Een van de grootste storten ter wereld en de uitbreiding van een internationale luchthaven bedreigen één van Azië's meest belangrijke waterrijk gebied (Mai Po).

David Melville van WWF-Hong-Kong, beheerder van het Mai-Po natuurreservaat meldt dat het einde van de startbaan 7 km van het Mai-PO reservaat zou komen.

Tussen de gevarieerde flora en fauna is de Mai-Po krab, die eksklusief is voor Mai-Po, en een grote verscheidenheid van vogels.

Informatie: Gordon Shepherd, Information Division, WWF-International, Tel. 441(022)64 71 81

AK

NATUURBEHOUDSMEMORANDUM

Natuurreservaten vzw, de Vlaamse B.N.V.R. vzw, wil met dit natuurbehoudsmemorandum de prioritaire aandachtspunten bij de vorming van een nieuwe Vlaamse Regering naar voor brengen.

Om een dynamisch natuurbehoudsactieprogramma te ontwikkelen is het essentieel dat er heel vlug een officiële Beleidsvisie Natuurbehoud tot stand komt. Voor natuurbehoud moeten ook de nodige middelen worden vrijgemaakt: in de ambtelijke sfeer en met betrekking tot de financiële middelen.

Voor het ruimtelijk beleid acht de vereniging het uiterst dringend dat er werk wordt gemaakt van een eigen Vlaamse Planologische Dienst die duidelijke visies voorop moet stellen inzake het ruimtegebruik in Vlaanderen. Een prioritaire taak voor deze dienst zou het heropnemen zijn van het Struktuurplan Vlaanderen; daarin moet het behoud van de open ruimte een eerste vereiste zijn, niet alleen kwantitatief maar ook kwalitatief.

Het behoud van de ekologische kwaliteit van de open ruimte kan alleen door een landinrichtingsbeleid te voeren dat niet alleen toegemeten wordt op de landbouwbelangen maar

waar het natuurbehoud voldoende ruimte krijgt. Zo zijn centrale thema's die

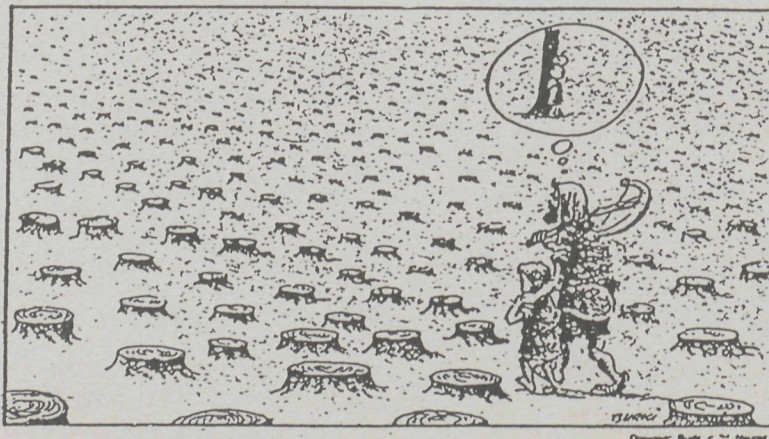
de hoogste bekommernis van Natuurreservaten vzw wegdragen de voortschrijdende verdroging en versnippering van ekologisch belangrijke gebieden. In deze sfeer acht Natuurreservaten vzw het o.a. noodzakelijk dat:

-er werk wordt gemaakt van natuurontwikkelingsprogramma's, met de bedoeling om grote aaneengesloten landschapseenheden te vormen met een hoge natuurwaarde.

-om de intensivering van de landbouw in marginale gebieden te vermijden, ook in Vlaanderen een Fonds voor natuurvriendelijke landbouwpraktijken te creëren (naar het voorbeeld van bv. Nederland, het Verenigd Koninkrijk en de Duitse Bondsrepubliek). Natuurreservaten vzw wijst daarbij op bestaande mogelijkheden in de E.G. om natuurvriendelijke landbouwpraktijken rechtstreeks financieel te ondersteunen maar die in Vlaanderen nog niet worden benut.

Bij de milieuhygiëne moet niet alleen rekening worden gehouden met een verantwoord basiskwaliteitsniveau, maar ook met de ekologische behoeften. Dat zal bijvoorbeeld betekenen dat bij het terugdringen van de verzuring of de vermeting van het milieu immis-sienormen gehanteerd moeten worden die niet alleen met effecten op de volksgezondheid maar ook met effecten op ecosystemen rekening houden.

GV

PUBLIKATIES

Handboek ekologisch tuinieren; VELT (Vereniging voor ekologische Leef- en Teeltwijze); Welkomstraat 18, 2220 Wommelgem, tel. 03/353 80 53; 720 blz., 1200 fr. + 80 fr. verzendingskosten, rek. nr. 001-0990550-62. In dit bedrag is lidmaatschap van VELT en een abonnement op 't SEIZOENTJE, tijdschrift van VELT inbegrepen.

Met dit handboek wil VELT de bestaande informatie op vlak van biologisch tuinieren bundelen in één basiswerk en zo de geïnteresseerde tuinier wegwijs maken in de informatiedoolhof die ook op dit gebied al is ontstaan.

Leven van het land; Dienst public relations-landbouw, 1988. Te verkrijgen bij het ministerie van landbouw, Dienst informatie, Manhattan Center-Office Tower, Bolwerklaan 21, 1210 Brussel, PCR 000-0265505-16; 36 blz; 25 fr.

Een kleurrijk geïllustreerde en vlot geschreven brochure waarin de intensieve landbouw in België in vraag wordt gesteld.

In de konklusies wordt deze vraag positief beantwoord. De brochure werd uitgegeven door het ministerie van landbouw in samenwerking met de Belgische Boerenbond en de Belgische Federatie van land- en tuinbouwprodukten.

LGo

Bossen en wouden in België; Raf Hulst; eigen uitgave - Raf Hulst, Collegelaan 137/bus 1, 2200 Borgerhout, 71 blz; geniet, rek. nr. 000-1553473-18, 150 fr + 50 fr.

De brochure wijst op het verband tussen bodem, bodemleven en plantengroei, i.c. "bos" en wijdt bijgevolg bijzondere aandacht aan "op welke bodems groeien welke bossen?" Voor de beginneling geoloog en vegetatiekundige is er heel wat informatie uit te halen, maar de schrijver gaat volgens ons het voornaamste aspekt, met name het natuurlijk bos, wat uit de weg.

Epidemiologisch bulletin van de gezondheidsinspectie der Vlaamse Gemeenschap, Speciaal nummer: Leefmilieu; Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Hygiëne en Gezondheidsinspectie van Antwerpen, Bourlastraat 3, 2000 Antwerpen; geniet; 29 blz.

De brochure omvat een bijdrage over "Luchtpollutie en gezondheidsrisiko's, tien jaar bodemonderzoek in Hoboken en bevolkingsonderzoek op cadmiumbelasting in de Noorderkempen". Met kaarten, tabellen, grafieken en literatuuropgave.

"Milieu"; 6de brochure in de reeks (19 nrs) "Gemeentebestuur in de praktijk".

Kluwer-Centrum voor natuurbeschermingseducatie, Santvoortbeeklaan 21-23, 2100 Deurne; gelijmd; auteur Paul Strijckers, 82 blz, 295 fr.

Zowel auteur als uitgever staan borg voor waardevolle en geëngageerde informatie over het onderwerp, met de bedoeling in het raam van het gemeentelijk beleid richtlijnen en juridisch houvast te geven tot behoud van een goed leefmilieu.

"Holle wegen in Limburg", Studierapport, Provincie Limburg, kulturele aangelegenheden, Provinciaal Natuurcentrum (ontvangsten) Populierenlaan 30, 3620 Rekem; 151 blz. + aparte map met 7 inventariskaarten; rek. 000-0400447-31 van Provinciaal Studiecentrum, fr. 250 + 30 fr.

Het Provinciaal Natuurcentrum i.s.m. LISEC en de Limburgse Intercommunale voor Milieubeheer hebben een uitvoerige studie gemaakt van de Limburgse holle wegen, uit oogpunt van de biologische en landschappelijke waarde en daaraan verbonden meer dan 30 blz. tekst over het beschermingsbeleid in de landbouwzone en het ekologisch beheer. Een map met kaartmateriaal bezorgt de lezer uitzonderlijk waardevolle informatie over de structuur, de teloorgang en de mogelijke redding van de holle wegen in Limburg.

"Haal weer zon in huis" Rob Verbergt, Organisatie voor Duurzame Energie, Postbus 750, NL-3500 AT Utrecht; 28 blz, giro 40 88 288, fl 3,50 + 1,75 geniet. Het praktische toepassen van de principes van serrebouw in de woonzone met het oog op maximaal gebruik van zonne-energie.

"Ontwikkeling van een goedkopere mestvergistingsinstallatie voor de middelgrote melkveehouderij" Centrum voor energiebesparing en Schone technologie, Oude Delft 180, NL 2611 HH Delft; 49 blz + 4 blz foto's, gelijmd; fl 3,50 giro 4419346, juni 1987.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Stichting Projektbeheerbureau Energieonderzoek in het kader van het Nationaal Onderzoekprogramma Hergebruik van Afvalstoffen.

"Grond is leven", (1) Jaartemamap Vastenaktie Broederlijk Delen 1988 + (2) Werkmodellen, (3) Liturgie. Drie mappen, Broederlijk Delen besteladres is niet opgegeven, samen 150 fr. Over mogelijkheden die ons in de konsumptiematenschap geboden worden om iets (ernstigs) te doen aan de problemen in de "derde landen". Het thema 1988 "Grond is leven" volgt op het thema van 1987 "Honger hoeft niet".

"De oorlog tegen de Tsé-Tsé", Werkgroep Ecologie en Ontwikkeling van de P.V.D.A., brochure, 58 blz., gelijmd, besteladres & prijs ontbreken. Ekologische gevaren van een grootschalig ontwikkelingsprogramma in zuidelijk Afrika.

"Biotechnologie, een nieuwe industriële revolutie", Elisabeth Antéby en David Fishlok, Uitgave Natuur & Techniek, Maastricht-Brussel, 1987, 238 blz. ingebonden, bestellen bij Vlaamse Chemische Vereniging, Krijgslaan 281/S12, 9000 Gent, 2800 fr. (voortekentprijs 1825 fr. + verzendkosten).

Het boek in luxe uitgave, een vertaling van het in 1985 verschenen werk "Le génie de la Vie" behandelt de fijnstructuur van het leven; enzymes RNA, DNA, bacterie en virus, hormonen, immunologie, en de industriële toepassing inzake geneesmiddelenfabrikatie en technieken op dit vlak. Uiteraard geïllustreerd.

Degene die zich met de stormachtige ontwikkeling van de wetenschap op dit niveau bezig houdt krijgt zowel het verhaal van de pioniers (Pasteur, Koch, Von Behring...) als van de hedendaagse vorsers te horen die nu leiden tot de meest spektakulaire wetenschap, met name "Biotechnologie".

"Over de nachtzwalum in Nederland en België", P.L. Th. Marichal, 1987.

Stichting Mondiaal Alternatief-Projekt Ekologische en Economische betekenis van vogels. Postbus 1187, NL 5602 BD Eindhoven, gelijmd, 31 blz., beperkte oplage, bestelbaar tegen onkostenvergoeding op vermeld adres.

De studie gaat over een in de EG-vogelrichtlijn 79/409/EEG; 85/411/EEG vermelde bedreigde soort, en meer in het bijzonder over het huidige voorkomen in Nederland en België. De enquête die er aan ten grondslag ligt is, hoeveel informatie zij ook verschaft, onvolledig, door het ontbreken van medewerking van veel terrein behorende instanties. Een vingerwijziging naar onze ornithologen.

 "Zure regen: een nieuw beleid", Ir J.T.J. Fransen, 1987, Natuur en Milieu, Donkerstraat 17, NL 3511 KB Utrecht, geniet 20 + 27 blz; fl 7,50 op giro 2537078 van vermelde uitgever.

Een overzichtelijke samenvatting van de gevolgen van de "zure regen", alsmede een voorstel tot konkretisering van de noodzakelijke maatregelen bij middel van een sluitend financieringsstelsel.

 Conventie van Washington - wijzigingen aan Bijlagen I en II.

Ministerie van Landbouw, Manhattan Office Tower, 6de verdieping, Bolwerklaan 21, 1210 Brussel.

Het ministerie heeft aan alle invoerders, uitvoerders en handelaars in wilde dieren of ervan afgeleide produkten de volledige lijst van wijzigingen aan de lijsten van diersoorten doen toekomen. De wijzigingen zijn van kracht sedert 22/10/'87.

Te bestellen onder referten C.I.T.E.S./GE/1000/'87. CITES-Fauna.

Bijlagen I en II, de schrappingen in deze bijlagen, alsmede de "Alfabetische lijst der diersoorten opgenomen in de bijlagen van de Conventie van Washington (vanaf 22.10.1987)".

"Environment, Development and Natural resource Crisis in Asia and the Pacific" Maleise Milieuorganisatie SAM, 38 bijdragen, ca 400 blz. 600 fr. op rekening 001-0880651-64 van het Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking, Triomflaan 74, 1160 Brussel.

Wie gedocumenteerd wil zijn inzake oorzaken van de milieuproblemen op het Maleise Schiereiland en op basis daarvan zijn acties ten voordele van de ontwikkelingslanden wil richten en coördineren met de lokale milieubeweging, doet er goed aan zich dit boek aan te schaffen.

"Economische theorie van het milieu", Dr. J.J. Krabbe en Drs. WJM Heijman 1986, Van Gorcum, Assen, Maastricht, 147 blz. 15 x 22 cm, fl 25, - giro 802255, Van Gorcum, Industrieweg 38, NL 9403 AB Assen.

Dit boek richt zich tot mensen die zich in de ekonomie, haar wetten, haar formules, haar logica en haar methodes thuis voelen en verkeerdelijk denken, dat ons milieu aan economische wetten geen boodschap heeft, of dat economische wetten geen betrekkingen hebben met het leefmilieu.

"Offsetplaten" Chemie en Milieu, Heiko Jan Mein, Interfakultaire Vakgroep Energie en Milieukunde, (Wetenschapswinkels, Rijksuniversiteit Groningen; 50 blz; fl. 5, bestellen bij Chemiewinkel RUG Groningen, Amrobank Groningen giro 803935)

In de reeks publikaties van de Chemiewinkel verscheen in januari 1988 bovenstaande brochure over de chemische en bijgevolg milieu-implicaties i.v.m. offset-platen.

Andere publikaties uit deze reeks (telkens fl. 5) zijn o.m.

"Tectyl" "Luchtverontreiniging door vuilverbranding in Leeuwarden" (in druk); "Gritstralen; een afvalprobleem" (in druk).

J. Slembrouck

De in deze rubriek opgenomen publikaties zijn, tenzij vermeld, niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel geraadpleegd worden in onze milieubibliotheek (Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel, tel. 02/514 06 38), geopend tijdens de kantooruren. Gelieve dus te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel: adres, telefoonnummer, prijs en eventueel rekeningnummer worden telkens aangeduid. Steeds de titel van het gewenste boek vermelden, indien men via een rekeningnummer bestelt!

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

Enkel de boeken met het recyclage- embleempje werden gedrukt op kringlooppapier.

P-U-Z-Z-E-L-E-N

BOEKENPAKKET TE WINNEN

Met behulp van de hieronder gegeven lettergrepen kunnen 20 woorden gevormd worden. Naast de omschrijving is ook het aantal letters gegeven. Bij een juiste oplossing vormen de letters van de eerste en de vijfde verticale rij drie begrippen die in een artikel in deze Milieurama aan bod komen. De oplossingen dienen ons voor 1 april te bereiken op volgend adres: Milieurama Puzzelen, Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel. U hoeft ons enkel de drie begrippen te laten weten. De winnaar en de juiste oplossing worden bekend gemaakt in de Milieurama van mei.

Lettergrepen: A/BI/DE/DEL/DERD/E/EEN/ EI/EI/ EIN/ER/FA/GAS/GE/GEL/GEL/GRIE/HA/JA/KEL/ KEL/KEN/KEN/LACH/LAND/LAST/LES/LIJF/LIJK/ MA/MAR/NE/NE/NIK/ONT/PA/PE/POST/PY/RED/ RIET/RIET/RIG/SE/SPIE/SPRE/TA/TEN/TER/TER/ THE/UM/VO/VRUCHT/Y/YT.

1. Nachtkledij	
2. Gehavend	
3. Ardens riviértje	
4. Scheikundig element (Yb)	
5. Inheems roofdier	
6. Voelhoren	
7. Neerslag	
8. Chemisch wapen	
9. Bedwelmend gas	
10. Tenslotte	
11. Aubergine	
12. Metaal	
13. Lieveling	
14. Vervelend iemand	
15. Unaniem	
16. Praten	
17. Europees land	
18. Slaaf	
19. Hoofdstad van 17	
20. Badkamermeubel	

Oplossing van het decembernummer: 1. Spuitmiddel; 2. Uitleggen; 3. Polyvinylchloride; 4. Emelt; 5. Reservoir; 6. Sigaar; 7. Nitriet; 8. Elfenbankje; 9. Legbatterij; 10. Lahague; 11. Egelrog; 12. Tramabonnement; 13. Radon; 14. Eland; 15. Inspektie; 16. Niervergiftiging; 17. Fungicide; 18. Luchthaven; 19. Isoleren; 20. Taxistop; 21. Stikstofoxyde; 22. Tessengerlo; 23. Ringslang; 24. Emissie; 25. Iepetakvlinder; 26. Nete.

De vijf synoniemen: Supersnelle trein, flitstrein, TGV, Train à grande vitesse.

Uit de juiste oplossingen werd Martine Langen uit Kuurne als winnares geloot. Zij zal eerstdaags een boekenpakket ontvangen.

Dirk Serneels

KALENDER

Zaterdag 5 maart gaat er in het Studie-Centrum voor Energie (het voormalige S.C.K.) een (her-)openingsplechtigheid door naar aanleiding van de wijzigingen in hun naam en doelstellingen. De datum werd gekozen omdat 5 maart in de BDR is uitgeroepen als nationale "stil-leg-dag".

Meer konkrete info is beschikbaar op volgend adres of telefoon: Peter Van Cleemput, Hoogstraat 20, 9170 Waasmunster of bij (Kris Vanhoek), tel. 016/22 15 82. Gelieve vooraf uw komst te melden.

In het kader van het Europees Jaar van het Milieu richt de Vrije Universiteit van Brussel Seminaries in over Stedelijke Ekologie de zaterdagen 5, 12, 19, en 26 maart en 2 april. Bijdrage per dag 400 BF (250 F voor studenten). Inschrijving voor het geheel van de 5 dagen 1.750 BF (1000 BF voor studenten) inbegrepen lunchen + lezingenboek. Inlichtingen Prof. C. Suzanne of Dr. L. Hens, Menselijke Ekologie, Vrije Universiteit Brussel. Tel. 02/641 34 24 of 02/641 34 08.

De "Centre for Environmental Management and Planning" richt een Konferentie in van 7 tot 10 maart 1988 over pijpleidingen en het milieu in the Royal Hotel Bournemouth U.K.

Inschrijvingen richten aan Pipes en Pipelines international PO BOX 21, Beaconsfield, Bucks HPQ 1NS United Kingdom.

In het gemeentehuis van St. Pieters Woluwe, op woensdag 30 maart '88 te 20 u heeft een voordracht plaats van Jimmy Scott Ph. D. (Engels met Franse vertaling) over "hetgeen u niet weet over gezondheid kan u schaden". Toegangsprijs: 250 BF (15 gulden) te storten op rekening NR 001-1927736-34 op naam van kinesiologie van de gezondheid met als melding "voordracht van 30 maart '88 ... plaatsen. Inlichting D. Mouette, DVC Petiauxlaan 46, 1060 Brussel.

De "International Professional Association for Environmental Affairs" houdt een symposium over Europese milieuwetgeving". Datum: donderdag en vrijdag 21 en 22 april 1988. Plaats: Astoria Hotel Brussel. Inlichtingen: Dr G. Norcross. Tel. 762 48 67. Dr I.J. Harding tel. 761 41 88.

Donderdag 21 april vindt een politiek debat plaats met als titel "Milieubeleid in Vlaanderen" met toppolitici van alle partijen. Moderator is M. De Pauw hoofd van de milieudienst te Beveren. Plaats is de feestzaal van het internaat H.R.I.T. De Bavaylei 116, 1800 Vilvoorde. Inkom : gratis.

7 mei wordt de nationale aktiedag tegen apartheid georganiseerd door de Vlaamse Anti Apartheidskoördinatie (VAAK) Blijde Inkomststraat 115, 3000 Leuven. Inlichtingen: tel. 016/20 14 78.

ILLUSTRATIES:

Voorpagina: Dominique Van Ackeren; blz. 4, 5, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 30. Tekeningen: Burki; blz. 32.

Foto's: Archief van Milieurama: 6, 23, 24.

Ward Dossche blz. 26.

MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER LEEFMILIEU

►REDAKTIE EN ADMINISTRATION:

Luxemburgstraat 20
1040 Brussel
tel. 02/514 05 00.

►JAARABONNEMENT:

400 fr. te storten op rek.nr.
001-1475409-18 van de Bond
Beter Leefmilieu v.z.w.
Steunabonnement: 1000 fr.
Buitenland: 550 fr.
Los nummer: 50 fr.

►HOOFDREDAKTEUR:

Dirk Van Melkebeke

REDAKTIESEKRETARIS & EINDREDAKTEUR:

Geert Van den Broeck

►MEDEWERKERS:

Frank Debois
Luc Goeteyn
Lieve Grauls
Ann Kenis
Bea Lootens
Dirk Rumes
Dirk Serneels
Dominique Van Ackeren
Geert Van den Broeck
Peter Vanhoutte
Luc Vrijdaghs

►LAY-OUT:

Dominique Van Ackeren

►TIKWERK:

Bea Lootens

►VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Dirk Van Melkebeke

►COPYRIGHT:

Overname van artikels wordt
aanbevolen, mits schriftelijke
toelating en bronvermelding.

UITERAARD IS OOK DEZE
MILIEURAMA OP KRING-
LOOPPAPIER GEDRUKT